

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen heeft op 30 juni 2022 **de heer Dekker** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door de heer Koopman.

Voorzitter: Van der Lee
Griffier: Kruithof

Aanwezige leden van de commissie: Van der Graaf, Kat, Kathmann, Kwint, Van der Lee en Tielen.

Aanvang 10.30 uur.

De **voorzitter**:

Goedemorgen. Welkom bij de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. Aan de orde is het verhoor van de heer Pieter Dekker. Ik vraag aan de griffier om de heer Dekker binnen te geleiden.

(De griffier geleidt de getuige naar zijn plaats in de Enquêtezaal.)

De **voorzitter**: Goedemorgen, meneer Dekker. Van harte welkom bij de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen.

60 jaar gaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden ook schaduwkanten. De commissie onderzoekt hoe deze schaduwkanten hebben geleid tot het besluit om de gaswinning in Groningen te stoppen. Wij willen weten hoe de besluitvorming op cruciale momenten is verlopen. Hoe werkten publieke en private partijen samen bij de aardgaswinning? Wij onderzoeken de aardbevingen en de ontwikkeling van kennis daarover, de afhandeling van schade die veroorzaakt wordt door de bevingen en het proces van het versterken van gebouwen in de provincie Groningen.

We kijken vandaag wat beter naar de werking van het gasgebouw. We horen getuigen vanuit Shell, u, en later vandaag vanuit de NAM die veel weten over zowel de technische als de organisatorische aspecten rond de gaswinning aan het begin van deze eeuw.

Meneer Dekker, u was van 1997 tot 2016 verantwoordelijk voor de aardgasbelangen van Shell in Nederland. U wordt gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede en u heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Dekker de belofte af.)

De **voorzitter**:

U kunt weer gaan zitten. Daarmee staat u onder ede. Dit verhoor met u zal worden afgenomen door Hülya Kat en Peter Kwint en mogelijk zal aan het eind van het verhoor mevrouw Tielen ook nog enkele vragen stellen. Is dat helder? Ik zie dat dat het geval is. Dan geef ik het woord aan mevrouw Kat.

Mevrouw **Kat** (D66):

Meneer Dekker, u was van 1997 tot 2016 als Vice President Joint Venture Governance van Shell betrokken bij het gasgebouw en de exploitatie van het Groningenveld. In dit gesprek willen we het met u vooral over twee thema's hebben. Een. De plaats van NAM ten opzichte van aandeelhouder Shell en hoe NAM door Shell wordt aangestuurd. Twee. De betekenis van het Groningenveld voor Shell en hoe het Groningenveld zich verhoudt tot de andere activiteiten en bedrijfsonderdelen van Shell. Daarnaast willen we ook met u ingaan op de aardbeving in Huizinge in 2012 en hoe daar vanuit Shell op gereageerd werd.

Zoals gezegd, in de laatste achttien jaar van uw carrière was u voor Shell Vice President Joint Venture Governance. Wat hield deze functie precies in?

De heer **Dekker**:

Dat betekende dat ik verantwoordelijk was voor de joint ventures binnen de gasector in Nederland en ook nog een klein stukje voor een joint venture in Duitsland. Die joint ventures in Nederland waren GasTerra, daarvoor Gasunie, en de NAM.

Mevrouw **Kat** (D66):

En als u hebt over Duitsland, waar heeft u het dan over?

De heer **Dekker**:

Dat ging over het downstreamstuk van BEB. Dat is een vergelijkbaar bedrijf als NAM met een aantal velden. Daar was ik niet verantwoordelijk voor of

betrokken bij de upstreamkant, maar wel bij het pijpleidingbedrijf dat daaruit is voortgekomen.

Mevrouw **Kat** (D66):

We komen straks nog terug op BEB. Ik zei net dat u die functie achttien jaar hebt vervuld. Hoe gebruikelijk was dat binnen Shell?

De heer **Dekker**:

Dat was vrij ongebruikelijk. Over het algemeen verander je bij Shell om de drie, vier jaar van functie. Dat was in mijn geval ook zo. Ik heb het eerste stuk van mijn carrière eigenlijk om de paar jaar weer een andere functie gekregen. Dat was gebruikelijk binnen Shell. In het geval van deze laatste functie, die ik inderdaad lang heb gedaan, was het een heel lange periode. Dat had denk ik ook als achtergrond dat het een baan was waarin het langetermijnperspectief van belang was en het ook wel verstandig was om daar wat langer de verantwoordelijkheid te hebben voor sommige betrokkenen. Daar kwam op het eind ook nog bij dat bij Shell de pensioenleeftijd altijd 60 jaar was. Toen ik bijna 60 was, is die verhoogd en toen mocht ik langer aanblijven. Ik heb er toen voor gekozen om langer door te werken. Daardoor is het een heel lange periode geworden.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt dat het ongebruikelijk was bij Shell om lang die functie te vervullen. Eigenlijk zegt u dat dat langetermijnperspectief nodig was om dat goed te borgen.

De heer **Dekker**:

Ik weet niet of het nodig was, maar ik denk dat het hielp in deze functie. Het gasgebouw is natuurlijk toch een ingewikkelde constructie, zoals u heeft gezien. Het was ook heel belangrijk dat de relaties met de andere jointventurepartners, met de Staat en met Exxon, goed geborgd waren. Daarom denk ik dat het wel hielp om die functie wat langer te doen.

Mevrouw **Kat** (D66):

U noemde net BEB en GasTerra. In hoeverre verschilde NAM dan van die andere?

De heer **Dekker**:

GasTerra was natuurlijk een joint venture met de Staat erbij. Als we even kijken naar het aandeelhouderschap: dat was voor de helft de Staat, 40%

EBN en 10% de Staat direct, en de andere 50% was 25% Shell en 25% Esso. GasTerra werd dus aangestuurd door de vier aandeelhouders.

Mevrouw **Kat** (D66):

Zoals net gezegd, is er enerzijds de productietak, de gaswinning die uitgevoerd wordt door NAM, en anderzijds de handelstak, de verkoop door Gasunie, later door GasTerra. Dat zijn dus twee onderdelen binnen het gasgebouw. Wat waren uw verantwoordelijkheden en taken voor die beide onderdelen?

De heer **Dekker**:

De formele verantwoordelijkheden waren: ik was lid van de raad van commissarissen van NAM, ik was lid van de raad van commissarissen van GasTerra en ik was ook lid van de Adviescommissie van Aandeelhouders voor GasTerra. Dat waren een aantal formele rollen die ik had. Binnen Shell was ik verantwoordelijk voor het voorbereiden van de besluitvorming voor de Shellvertegenwoordigers in de gremia die besluiten namen. Dat was -- dat heeft u gezien -- een personele unie. De positie daarin werd ingenomen door de president-directeur van Shell Nederland. Mijn rol was om de besluitvorming waar die plaatsvond in het College Beheer Maatschap en het College van Gedelegeerde Commissarissen van GasTerra aan de Shellkant voor te bereiden.

Mevrouw **Kat** (D66):

Coördineerde u dan zowel de winningskant als de verkoopkant?

De heer **Dekker**:

Ja. Ik moet misschien even teruggaan naar hoe dat was opgezet. In de Overeenkomst van Samenwerking en in de nota-De Pous was natuurlijk afgesproken dat de winning en de afzet ten nauwste op elkaar afgestemd zouden worden. Het was dus heel erg belangrijk dat de NAM en Gasunie, later GasTerra, ten nauwste met elkaar samenwerkten om de doelen te bereiken. Dat was vormgegeven door een personele unie vast te stellen voor de twee gremia die NAM en GasTerra aanstuurden. Dat was het College van Gedelegeerde Commissarissen van GasTerra en het College Beheer Maatschap van de Maatschap Groningen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Dus u coördineerde die beide kanten. Hoe deed u dat dan?

De heer **Dekker**:

Door te zorgen ... Ik moet misschien even toelichten waarom die samenwerking nou zo belangrijk is. Aan de productiekant moeten natuurlijk alle faciliteiten, de putten, de leidingen, maar ook de capaciteit en de flexibiliteit die geleverd worden, goed zijn afgestemd op wat de markt vraagt en op de contracten die voor dat gas worden afgesloten. Dus een heel nauwe samenwerking was nodig om te zorgen dat de afzet en de winning, zeker voor zo'n groot veld als Groningen, optimaal op elkaar zijn afgestemd. Wat wij dus moesten doen in de besluitvorming als er besluiten moesten worden genomen aan de productiekant over investeringen, bijvoorbeeld in capaciteit, is zorgen dat die goed afgestemd waren op de commerciële zaken die aan de GasTerrakant gebeurden, bijvoorbeeld het afsluiten van exportcontracten waar capaciteit mee verkocht werd. We moesten wel erg goed zorgen dat die twee op elkaar afgestemd waren: dat wat we verkochten geleverd kon worden, maar ook dat wat we konden leveren goed verkocht werd. Die afstemming binnen het gasgebouw, die vanaf het begin van de opzet uit 1962 al verankerd was in de nota-De Pous en de Overeenkomst van Samenwerking, moesten we ook vormgeven via NAM en GasTerra.

De heer **Kwint** (SP):

Wanneer het gaat om de afstemming binnen Shell: hoe verhoudt uw functie zich bijvoorbeeld tot de functie van president-directeur van Shell Nederland?

De heer **Dekker**:

Ik was ondersteunend voor die rol. De vergaderingen waar de president-directeur naartoe ging, het College Beheer Maatschap en het College van Gedelegeerde Commissarissen, die bereidden wij voor en daar adviseerden wij hem over. Voor zover het nodig was om intern binnen Shell daar mandaten voor te regelen, voor besluiten, verzorgde ik dat. Het was dus afhankelijk van de grootte van de besluiten die genomen werden naar wie dat moest gaan in de Shellorganisatie.

De heer **Kwint** (SP):

Maar u was degene die het mandaat verleende aan de Shelldirecteur in Nederland?

De heer **Dekker**:

Nou ja, ik niet persoonlijk. Ik zorgde dat dat mandaat er kwam.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, precies. Ik zoek meer naar een formele hiërarchische rol.

De heer **Dekker**:

Ik kan het even toelichten. Stel dat we een heel groot exportcontract wilden afsluiten. Dan zijn er afhankelijk van de grootte van het contract binnen Shell regels over op welk niveau dat moet worden besloten en waar de toestemming van moet komen. Voor heel grote zaken gaat dat hoog in de organisatie. Er waren contracten waarvoor dat binnen mijn autoriteit viel, maar er waren ook contracten die daarbovenuit gingen. Dan ging ik in de marketinglijn binnen Shell -- we waren zo georganiseerd dat de marketing van gas viel onder de marketingdivisie van Shell -- naar het juiste niveau toe om dat besluit goedgekeurd te krijgen en daar mandaat voor te krijgen. Op die manier briefte ik dus ook de voorbereidingen voor besluiten die dan de president-directeur nam in de gremia. Ik zorgde daarbij ook natuurlijk dat de voorbereiding van die besluiten met de andere partners gebeurde. Dus het overleg met Economische Zaken, met EBN en met Exxon was ook mijn verantwoordelijkheid, het vooroverleg doen.

De heer **Kwint** (SP):

Dan over de positie van NAM binnen of ten opzichte van Shell. NAM is een joint venture -- u zei het zelf al -- van Shell en Exxon. In de joint production agreement uit 1947 staat dat Shell de manager of operator is van NAM. Wat houdt dat in, dat NAM Shell-operated is? Wat betekent dat in de praktijk?

De heer **Dekker**:

Dat betekent eigenlijk dat we het bedrijf als je naar de operaties kijkt runnen alsof het een Shellbedrijf is. Dat wil zeggen dat het personeel van Shell komt, dat de arbeidsvoorwaarden van Shell zijn, dat alle standaarden, alle procedures, volgens de Shellnormen gaan. Het werd dus gewoon gerund als een Shellbedrijf. Het was natuurlijk wel zo dat het een absolute fiftyfifty joint venture was met Exxon, dus dat alle besluiten over investeringen en belangrijke strategische besluiten tezamen met Exxon werden genomen. Daar zaten we dus echt fiftyfifty in.

De heer **Kwint** (SP):

Wanneer komt het moment dan in de dagelijkse werkzaamheden dat iets van een standaard-NAM-besluit ook een besluit moet worden dat bij Exxon wordt voorgelegd?

De heer **Dekker**:

In ieder geval voor investeringen. Dat is natuurlijk een heel belangrijk iets. Maar ook de hele strategie rond het bedrijf, welke activiteiten ze doen. Dat zijn allemaal dingen die natuurlijk werden afgestemd met Exxon.

De heer **Kwint** (SP):

Tussen 2012 en 2016 maakte u deel uit van de raad van commissarissen van NAM, van de NAM-Raad.

De heer **Dekker**:

Ja, dat klopt.

De heer **Kwint** (SP):

Wat zijn precies de taken en verantwoordelijkheden van de NAM-Raad?

De heer **Dekker**:

In ieder geval moesten alle investeringen daar worden goedgekeurd. Dat was dus een belangrijke taak. Verder werden in alle sessies van de NAM-Raad de operaties besproken. Dan kwam de NAM-directeur. Er werd dus toezicht gehouden op het functioneren van NAM.

De heer **Kwint** (SP):

Als we de notulen terugzien, zien we dat u daar ook al vaak aanwezig was voordat u formeel die rol kreeg, dus voor 2012.

De heer **Dekker**:

Ja, dat klopt.

De heer **Kwint** (SP):

Kunt u ons uitleggen waarom dat was?

De heer **Dekker**:

Dat kwam vanuit het feit dat Shell Nederland de formele operator van NAM is. Om die reden zat ik ook voordat ik formeel in die raad zat bij die vergaderingen. Maar toen zat ik er als toehoorder, dus was ik geen medebeslisser.

De heer **Kwint** (SP):

Een andere toehoorder ... De regeringsvertegenwoordiger zit ook als toehoorder in de NAM-Raad. Laat ik het zo zeggen.

De heer **Dekker**:

Dat recht is er.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, precies.

De heer **Dekker**:

De NAM-Raad, de raad van commissarissen van NAM, heeft zes commissarissen, drie van Exxon en drie van Shell, en er is afgesproken dat daar een stoel bij is voor een waarnemer namens de regering. Die is voor een heel lange periode ingevuld door de directeur-generaal Energie. Ik denk dat de laatste die dat heeft gedaan Stan Dessens was.

De heer **Kwint** (SP):

Tot '99.

De heer **Dekker**:

Op een gegeven moment heeft de overheid besloten om die stoel niet meer te bezetten. Die stoel was er nog steeds, dat recht was er, maar ze hebben ervoor gekozen om die stoel niet meer te bezetten.

De heer **Kwint** (SP):

Verbaast dat u?

De heer **Dekker**:

Eigenlijk niet, omdat het belangrijkste dat er gebeurde rond Groningen allemaal werd besloten in het College Beheer Maatschap en dat was gewoon fiftyfifty tussen enerzijds NAM en anderzijds EBN. Daar zat altijd de overheid aan tafel via EBN en daar was ook de directeur-generaal Energie altijd bij aanwezig.

De heer **Kwint** (SP):

We hadden een gesprek met de heer Verberg. Die was hier gisteren voor zijn verhoor. Dat heeft u vast meegekregen. Hij had het over de importantie van het Groningenveld voor Shell, over dat het een van de meest lucratieve ondernemingen was van Shell. Kunt u dat voor ons wat meer illustreren? Klopt dat, dat het Groningenveld van grote betekenis was voor Shell?

De heer **Dekker**:

Het Groningenveld was van grote betekenis voor Shell. Dat is zeker zo. Als je naar Shell wereldwijd kijkt, zijn er natuurlijk heel erg veel belangen die we

hebben, maar er zijn een aantal grotere bij en het Groningenveld is altijd een stevige geweest in die hele portefeuille. Ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

Toen u aantrad in 1997, hoe stond de NAM er toen voor?

De heer **Dekker**:

Ehm, even kijken. 1997. Ik denk heel erg goed. We zaten in een periode dat het Groningenveld natuurlijk heel erg goed ontwikkeld was, maar dat er ook allerlei kleine velden in Nederland gevonden waren waar NAM een belangrijke rol in speelde. NAM had heel veel van die velden met succes ontwikkeld. Dus ik denk dat het op zich erg goed ging op dat moment. Vooral alle activiteiten uit die kleine velden brachten enorm veel activiteit voor NAM met zich mee. Dat "kleine velden" moet ik misschien even toelichten, want die kreet komt natuurlijk vaak op. Het Groningenveld is exceptioneel groot, zoals u weet. Maar we hadden in Nederland zowel offshore als onshore kleine velden die weliswaar heel veel kleiner waren dan Groningen, maar nog steeds substantieel waren en heel veel activiteit met zich meebrachten. Want die moesten ontwikkeld worden. Daar moest van alles voor gedaan worden om die te ontwikkelen. Dat heeft NAM -- ook allerlei andere partijen, maar NAM zeker ook -- met succes gedaan.

Mevrouw **Kat** (D66):

Daar komen we op terug. U zegt: het stond er goed voor. We zien in die periode dat een aantal NAM-directeuren elkaar snel afwisselt. Jan Oele doet het drie jaar, Harry Roels één jaar, Brian Ward twee jaar, Karel Stigter twee jaar en tot slot Roelof Platenkamp -- dat is dan al de vijfde directeur -- in 2003. Waar lag dat aan?

De heer **Dekker**:

Ik moet eerlijk zeggen dat het mij op dat moment ook weleens heeft verbaasd, dat die doorstroming zo snel was. En zeker als er dan iemand weer nieuw kwam, werd er gezegd: het is echt de bedoeling dat ik dit voor een aantal jaren ga doen. Binnen Shell was normaal drie of vier jaar. Maar ja, dan is er kennelijk toch besloten dat belangrijk was om deze persoon naar een andere functie door te schuiven. Ik was zelf niet betrokken bij die beslissingen. Dat was ongebruikelijk kort in sommige gevallen, dat klopt.

Mevrouw **Kat** (D66):

Weet u waar het dan aan lag?

De heer **Dekker**:

Ik weet het niet. Ik denk dat het te maken had met managementplanning binnen Shell, dat er kennelijk keuzes zijn gemaakt om iemand toch eerder weer over te plaatsen naar een andere functie.

Mevrouw **Kat** (D66):

NAM had een aantal tegenvallende resultaten in de eerste jaren dat u in deze functie was. Wat was daarvan de reden?

De heer **Dekker**:

Ik kan me dat niet herinneren.

Mevrouw **Kat** (D66):

U kunt zich dat niet herinneren. We hebben het dan echt over de resultaten eigenlijk vanaf, ik denk, 2000. U trad aan in '97. Dan hebben we het over de resultaten vanaf 2000, dat die tegenvielen.

De heer **Dekker**:

Ik kan me voor deze specifieke situatie niet meer herinneren waarom het op dat moment lager is. De resultaten van NAM fluctueerden natuurlijk ook door de fluctuaties in de afname van het Groningenveld.

Mevrouw **Kat** (D66):

De productie uit het Groningenveld valt tegen in die periode, maar ook de interesse van NAM in kleine velden lijkt af te nemen. Hoe stond Shell daartegenover?

De heer **Dekker**:

Ehm ... Op een gegeven moment -- ik weet niet meer precies in welke periode dat speelde -- werden de vooruitzichten voor kleine velden gewoon minder. Er werd gewoon minder gevonden en het aantal velden dat ontwikkeld kon worden, ook door NAM, is gewoon afgenomen. Of dat precies in de periode is geweest waar u over spreekt, weet ik niet.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt dat er gewoon minder werd gewonnen uit die kleine velden. Hoe kan dat? Hoe gaat dat dan in de praktijk?

De heer **Dekker**:

U moet het zo zien: kleine velden zijn kleine velden. Dat wil zeggen: ze worden in productie genomen en eigenlijk een relatief korte periode -- dan

praat je een periode van soms maar tien jaar of zo -- produceren ze. Dat begint met een vrij hoge productie uit dat veld, maar dat loopt al heel snel terug. De reden dat die kleine velden toch met elkaar een belangrijke post waren, is dat er een heleboel van waren. Dus het was één opeenstapeling van kleine velden, zowel van NAM als van anderen, die toch hebben gezorgd dat er in totaal uit de kleine velden over een flinke periode toch heel veel gas is gekomen.

De heer **Kwint** (SP):

De tegenvallende bedrijfsresultaten hingen in uw herinnering niet samen met het snel aantal wisselende directeuren, zoals mijn collega net noemde?

De heer **Dekker**:

Nee. Nee, ik kan me dat niet voorstellen. Nee.

De heer **Kwint** (SP):

U heeft daar ook zelf niet een rol of betrokkenheid bij gehad?

De heer **Dekker**:

Nee, ik heb daar geen betrokkenheid bij gehad en ik kan me ook niet voorstellen dat dat de reden zou zijn.

De heer **Kwint** (SP):

Nee, precies. Het is ook niet besproken intern in de gremia?

De heer **Dekker**:

Nee.

De heer **Kwint** (SP):

Duidelijk. Dan over reorganisaties bij Shell. In 2003 zien wij dat Shell grootschalige reorganisatieplannen heeft en eigenlijk alle Europese gasactiviteiten wil bundelen. Was dat een kostenafweging of was er een andere afweging?

De heer **Dekker**:

Nee, ik denk dat u dat moet zien tegen de achtergrond van een liberaliserende gasmarkt. In heel Europa is natuurlijk de gasmarkt sterk geliberaliseerd en Shell had gasbelangen in verschillende Europese landen. We hadden belangen in Noorwegen, in Engeland en natuurlijk in Nederland, maar ook in Duitsland en op een bescheiden schaal in Italië. En er waren ook grote Ing-belangen. Toen was heel sterk het idee dat het in een

geliberaliseerde Europese markt voor Shell verstandig was om dat als één organisatie aan te sturen en dat heeft geleid tot het vormen van Shell Energy Europe. Die waren toen verantwoordelijk voor Shells downstream. Ik noem het even downstream, omdat het niet over de winning ging, maar over de afzet van aardgas.

De heer **Kwint** (SP):

Misschien is het goed, ook voor de mensen thuis, dat u even de begrippen "upstream" en "downstream" kort uitlegt.

De heer **Dekker**:

Ja, laat ik dat even doen.

De heer **Kwint** (SP):

Ik vermoed dat wij daar na de zomer nog veel profijt van gaan hebben.

De heer **Dekker**:

Ja. Upstream, dan hebben we het over de winning van aardgas en olie en in deze context natuurlijk over aardgas. De downstreamkant is de afzetkant, dus het vermarkten van het gas: het zorgen dat het bij de klant komt en dat het op een manier geleverd wordt aan de klant waarop ze er wat aan hebben. Om een voorbeeld te noemen: veel van de gasmarkten hebben een sterk seizoensgebonden karakter, omdat ze gebruikt worden voor ruimteverwarming. Dan moet je dus in de winter heel veel gas kunnen leveren en in de zomer staat het op een waakvlammetje, bij wijze van spreken. Die flexibiliteit in de markt moet je ook in je marketingactiviteiten vormgeven. Je moet capaciteit kunnen bieden en je moet flexibiliteit kunnen bieden. Daar word je overigens ook voor betaald. Dat moet je ook wel weer afstemmen met de upstreamkant, de winning, die dat wel moet kunnen leveren.

De heer **Kwint** (SP):

Dan pak ik 'm even terug richting die reorganisatie. Wat had die uiteindelijk voor gevolgen voor NAM?

De heer **Dekker**:

Voor NAM helemaal niet. De reorganisatie van de marketingkant had geen invloed op NAM.

De heer **Kwint** (SP):

Nee, maar de bredere reorganisatie tot Shell Europe had wel degelijk gevolgen voor NAM toch?

De heer **Dekker**:

Aan de upstreamkant gebeurde hetzelfde. NAM werd of was onderdeel van een Europese verzameling van productiebedrijven. Binnen Shell waren we zo georganiseerd dat aan de upstreamkant NAM rapporteerde aan de upstreamorganisatie en dat was een Europese organisatie. Aan de downstreamkant was dat Shell Energy Europe, dat belangen had in de landen die ik net noemde, dat verantwoordelijk was voor de afzet.

De heer **Kwint** (SP):

Bij upstream heb je het over Shell Exploration and Production Europe. Maar er gingen 500 mensen uit bij NAM. Dat vind ik een fors gevolg.

De heer **Dekker**:

Ik was bij de reorganisatie van de upstreamkant niet direct betrokken. Dat zat in de lijn van de upstreamaansturing van NAM. Maar ja, daar zijn ook reorganisaties geweest.

De heer **Kwint** (SP):

Het komt wel langs in de NAM-Raad, neem ik aan.

De heer **Dekker**:

Ja, dat zeker.

De heer **Kwint** (SP):

Herinnert u zich uit die gesprekken hoe het ministerie van EZ of EBN tegenover die reorganisaties stonden?

De heer **Dekker**:

Nee, ik herinner me niet dat zij dat daarbij betrokken waren of daar een mening over hadden. Nee.

De heer **Kwint** (SP):

En ExxonMobil?

De heer **Dekker**:

Met Exxon is dat zeker waar het NAM betreft natuurlijk afgestemd. Absoluut.

De heer **Kwint** (SP):

Maakt een van de partners zich zorgen? Ik kan me voorstellen dat als er 500 mensen uitgaan, dat dat consequenties heeft, ook voor de dagelijkse bezigheden.

De heer **Dekker**:

Ehm ... Nou ... Het is een kostenbesparingsactie geweest, waarbij natuurlijk heel goed wordt gekeken of de continuïteit van de activiteiten wel gewaarborgd is. En ja, dat doen organisaties regelmatig. Ze kijken naar een kostenstructuur en als dat ertoe leidt dat er moet worden afgeslankt, dan gebeurt dat.

De heer **Kwint** (SP):

Wij zien in de loop van de reorganisaties dat EBN tot drie keer toe, in 2003, 2004 en 2005, de jaarrekening van de Maatschap niet goedkeurt. Kunt u mij uitleggen waar EBN dan ontstemd over was?

De heer **Dekker**:

Ik kan me dat niet herinneren.

De heer **Kwint** (SP):

Van alle drie de jaren niet?

De heer **Dekker**:

Nee, nee. Ik kan me dat niet herinneren, nee.

De heer **Kwint** (SP):

Weet u of het samenhang -- nou, goed -- met die reorganisatie?

De heer **Dekker**:

Nee, dat weet ik niet.

De heer **Kwint** (SP):

Zou dat wel in uw bijzijn besproken moeten zijn?

De heer **Dekker**:

Nou, dat is denk ik vooral een dialoog tussen NAM en EBN geweest. Ik zou daar niet direct bij betrokken zijn. Wat de onderliggende reden is, daarvan weet ik niet.

De heer **Kwint** (SP):

Kunt u mij meer formeel meenemen in wat het binnen een organisatie betekent op het moment een van de partners een jaarrekening niet goedkeurt?

De heer **Dekker**:

Ja, dat leidt natuurlijk tot extra overleg en wellicht maatregelen om dat recht te zetten. Maar wat daar precies is gebeurd bij NAM, daar was ik niet bij betrokken.

De heer **Kwint** (SP):

Weet u wie daar wel bij betrokken geweest zou zijn vanuit Shell?

De heer **Dekker**:

Ja, dat zal de directeur van NAM zijn geweest.

De heer **Kwint** (SP):

Goed. Dan komen we daar ongetwijfeld nog een keer op terug. Dank u wel.

Mevrouw **Kat** (D66):

Gaandeweg deze reorganisatie zien we dat het Staatstoezicht op de Mijnen een paar alarmerende brieven stuurt over de veiligheid binnen de operaties van NAM, specifiek als het gaat om de veiligheid op de werklocaties. Welke zorgen leefden er bij het Staatstoezicht op de Mijnen?

De heer **Dekker**:

Over welke jaren heeft u het?

Mevrouw **Kat** (D66):

Dan heb ik het over 2005.

De heer **Dekker**:

In 2005. Dat kan ik me niet herinneren, wat die zorgen waren.

Mevrouw **Kat** (D66):

Kunt u zich dat niet herinneren? Had u dat moeten weten vanuit uw functie?

De heer **Dekker**:

Ongetwijfeld heb ik het toen geweten, maar ik kan me nu niet meer herinneren wat dat in 2005 was.

Mevrouw **Kat** (D66):

Over die zorgen: was het gebruikelijk dat NAM en Shell daarmee aan de slag zouden gaan, dat ze die zouden verminderen, als die zorgen er toen waren?

De heer **Dekker**:

Ja, absoluut. In het algemeen was veiligheid natuurlijk toch een heel belangrijk issue. NAM had veiligheid hoog in het vaandel staan. En ook in alle besprekingen die we hadden, ook in de NAM-Raad, werd altijd gerapporteerd over veiligheid en als er zorgen waren over de veiligheid, dan zal dat zeker toen besproken zijn. Het specifieke punt dat u noemt, kan ik me niet herinneren.

Mevrouw **Kat** (D66):

Die reorganisatie van NAM binnen Shell wordt later grotendeels teruggedraaid. Wat was daarvan dan de reden?

De heer **Dekker**:

De reorganisatie bij NAM?

Mevrouw **Kat** (D66):

Ja.

De heer **Dekker**:

Dat weet ik niet. Het is ook meer een vraag voor de NAM-directie wat daar veranderd is dan dat ik daarbij betrokken was.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zei net: veiligheid stond hoog in het vaandel. In 2007 concludeerde ook de Onderzoeksraad voor Veiligheid, de OVV, dat het veiligheidsmanagement van de NAM structurele tekortkomingen kende. Dit was naar aanleiding van een dodelijk ongeval bij Warffum in 2005, op 31 mei. Wat heeft NAM toen gedaan om het veiligheidsmanagement te verbeteren?

De heer **Dekker**:

Ik herinner me die zaak zeker. Dat is natuurlijk heel erg serieus opgenomen door NAM. Het was een schokkend ongeval dat daar gebeurd is. Ja, daar is zeker enorm veel onderzoek naar geweest om te zorgen dat dat nooit meer zou kunnen gebeuren.

Mevrouw **Kat** (D66):

Als u zegt dat er onderzoek naar is geweest: wat is er dan toen uitgevoerd?

De heer **Dekker**:

Dat is een zaak waar NAM de oorzaken ... Het was een lasser die op een tank heeft ... Daar is een ontploffing uit voortgekomen. Dat was een traumatisch iets. Er is helemaal geanalyseerd hoe dat ooit heeft kunnen gebeuren en er zijn allerlei maatregelen genomen binnen NAM, maar ook binnen Shell wereldwijd om te zorgen dat dit soort situaties nooit meer zouden kunnen gebeuren.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt: bij Shell. Wat is er dan precies Shell doorgevoerd?

De heer **Dekker**:

We hebben bij Shell een systeem dat we absoluut willen leren van wat er gebeurt in onze dochterondernemingen. NAM was een dochteronderneming. Als daar een ernstig ongeluk gebeurt, wordt natuurlijk gezorgd dat die kennis ook naar andere onderdelen van Shell gecommuniceerd wordt. Het omgekeerde gebeurt ook. Dus als er elders op de wereld iets is waarvan we kunnen leren, wordt dat zeker verspreid.

Mevrouw **Kat** (D66):

Het ongeluk, een dodelijk ongeluk. Maar de OVV had het natuurlijk over structurele tekortkomingen. Wat kunt u daar dan ...

De heer **Dekker**:

Specifieke maatregelen weet ik niet meer, maar ik weet dat er toen na dat onderzoek echt allerlei ... Dan wordt er een analyse gedaan van wat er allemaal is gebeurd en wat er verbeterd moest worden. Daar kwam een hele lijst van verbeterpunten uit en die zijn, voor zover ik weet, allemaal doorgevoerd.

Mevrouw **Kat** (D66):

Onderschrijft u daarmee dan de conclusies van het OVV-rapport, dus dat het zich niet beperkte tot Warffum, maar dat er ook gewoon structurele tekortkomingen waren?

De heer **Dekker**:

Ik weet niet meer of wij die conclusie helemaal deelden. Dat weet ik gewoon niet meer.

Mevrouw **Kat** (D66):

Bij wie ligt dan uiteindelijk de verantwoordelijkheid? U had het net over Shell, tenminste, de dochteronderneming. Bij wie ligt dan de verantwoordelijkheid bij zo'n problematiek qua veiligheid?

De heer **Dekker**:

In het geval van een productiebedrijf zoals de NAM ... NAM rapporteert binnen Shell natuurlijk binnen de divisie Upstream, waar we het over hadden. Dus de upstreamgovernance wordt door de divisie Upstream uitgeoefend en die zorgt dus ook dat NAM op die punten van veiligheid en bedrijfsvoering optimaal werkt en alle lessen leert die ze moeten leren.

Mevrouw **Kat** (D66):

Dus u zegt daarmee Shell?

De heer **Dekker**:

Ja. En dan specifiek de upstreamdivisie, die gaat over winning, die daar alles vanaf weet en die ook laboratoria heeft en research die dat kunnen ondersteunen en daarbij kunnen helpen.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zei net iets over de fysieke veiligheid van die werklocaties. Op welke manier waren Shell en NAM bezig met de externe veiligheid, dus voor omwonenden?

De heer **Dekker**:

In het licht van wat er natuurlijk gebeurd is later met Groningen, denk ik dat we die veiligheidsbeleving in ieder geval onderschat hebben, de effecten die daarop zijn geweest. Maar bij de bedrijfsvoering is wel heel erg veel contact geweest met de omwonenden om te zorgen dat er draagvlak was voor onze operaties en dat zorgen die er waren geadresseerd werden.

Mevrouw **Kat** (D66):

Als u zegt "beleving", wat bedoelt u daar dan precies mee?

De heer **Dekker**:

Ik refereerde aan de enorme zorgen die er in ieder geval door alle aardbevingsproblematiek leven bij de Groningse bevolking. De objectieve veiligheid is één ding, maar aan de beleving van de veiligheid is daar in ieder

geval te weinig aandacht gegeven en dat heeft ertoe geleid dat er toch een heel vervelende situatie is ontstaan voor de Groningse bevolking.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt "beleving", maar mensen hadden ook gewoon schade aan hun huizen.

De heer **Dekker**:

Ja. De schade moest natuurlijk geadresseerd worden, die moest afgehandeld worden. Ook daarbij hadden dingen sneller gemoeten. Er is een situatie ontstaan waar mensen nog steeds problemen hebben met die schadeafhandeling. Dat is niet goed gelopen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Als er schade is aan huizen, wat zegt dat dan over de objectieve veiligheid?

De heer **Dekker**:

Ja, als we terugkijken ... Ik weet niet precies over welke periode u het heeft. Bedoelt u de periode voor Huizinge?

Mevrouw **Kat** (D66):

Ja, vanaf 2007. Ik heb het dus over de OVV.

De heer **Dekker**:

In de periode voor Huizinge wisten we natuurlijk dat er lichte schade zou kunnen zijn. Dat was een risico dat gekend was en dat het veroorzaakt werd door de Groninger gaswinning, was inmiddels ook vastgesteld. De analyses waren dat die schade beperkt was en dat er slechts een heel geringe kans op letsel was. Dat was eigenlijk het onderzoek dat NAM heeft gedaan, dat ook extern geverifieerd was. Dat toonde aan dat die schade beperkt zou zijn. De maximale grootte van de aardbevingen zou beperkt blijven tot maximaal 3,9 op de schaal van Richter. Daarmee zou er weliswaar lichte schade kunnen ontstaan, maar de verwachting was dat de risico's voor letsel buitengewoon klein waren.

Mevrouw **Kat** (D66):

Daarmee zegt u eigenlijk: de kans op schade en letsel was bekend en dat was een geaccepteerde situatie?

De heer **Dekker**:

Op basis van de rapporten die er toen lagen, werd dat geacht een acceptabel risico te zijn.

Mevrouw **Kat** (D66):

Over dat acceptabele risico: hoe werd daar invulling aan gegeven? Wat was dan de norm?

De heer **Dekker**:

Als we het hebben over bijvoorbeeld de gebouwde omgeving: daar was geen norm voor. Dat is uiteindelijk een van de grote problemen geweest, dat daar helemaal geen norm voor was. Er waren dus analyses gedaan van wat de maximale grootte van de aardbeving zou zijn. Dat was die 3,9. De grondversnellingen die daarbij hoorden, de intensiteit van de bevingen aan de oppervlakte, zouden maximaal in categorie 6 of 7 vallen. Dat zou weliswaar wat schade met zich kunnen meebrengen, maar die zou beperkt zijn. En uiteraard moest die schade hersteld worden en vergoed worden.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat betekende in uw woorden de wettelijke zorgplicht van de vergunninghouder omtrent het voorkomen van schade door bodemdaling of schade van de veiligheid die in de Mijnbouwwet is vastgelegd?

De heer **Dekker**:

De Mijnbouwwet zegt dat de productie voldoende veilig moet zijn. Er is ook een kader voor om dat te beoordelen. Daar moet NAM op elk moment aan voldoen. Wij hebben dus ook geopereerd onder de gedachte dat het voldoende veilig was om die operaties te kunnen doen.

De heer **Kwint** (SP):

U constateert zelf net dat er eigenlijk geen norm was. De Mijnbouwwet zegt: alle maatregelen die redelijkerwijs van de houder gevegd kunnen worden om te voorkomen dat als gevolg van de activiteiten er bijvoorbeeld schade door bodembeweging wordt veroorzaakt en de veiligheid wordt geschaad. Op welke manier kun je dan als winnende partij voldoen aan een wet wanneer daar geen norm aan vasthangt?

De heer **Dekker**:

De norm waar ik het over had, was de bouwnorm.

De heer **Kwint** (SP):

Ja.

De heer **Dekker**:

Dus de normen die gelden voor gebouwen, om aardbevingsbestendig te zijn. Die normen waren er niet. Die zijn er niet.

De heer **Kwint** (SP):

Die hangt toch samen met schade die door bodembeweging wordt veroorzaakt?

De heer **Dekker**:

Ja, maar er was dus niet een norm in Nederland. Pas veel later zijn daar gedachten over ontwikkeld. Er was dus niet een norm in Nederland waaraan huizen moesten voldoen met het oog op aardbevingen. Die was er gewoon niet.

De heer **Kwint** (SP):

Nee, maar andersom: op welke manier kan NAM dan voldoen aan de Mijnbouwwet, die van NAM vraagt om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs verlangd kunnen worden om schade te voorkomen en veiligheid te waarborgen?

De heer **Dekker**:

Dat heeft men ook gedaan. NAM heeft dat beoordeeld en heeft gezegd: wij kunnen ... Er waren dus wel inschattingen van wat het maximale effect van aardbevingen zou kunnen zijn en dat werd geacht redelijk te zijn.

De heer **Kwint** (SP):

Wat zijn dan al die maatregelen die redelijkerwijs verlangd werden, die NAM uiteindelijk nam?

De heer **Dekker**:

NAM moest vaststellen dat de productie voldoende veilig was binnen de verwachtingen van die rapporten. Dus die rapporten zeiden: groter dan 3,9 zal het niet worden en de maximale grondversnelling of de intensiteit aan de oppervlakte zal binnen de categorie 6 en 7 vallen en daarvan uit slechts een lichte schade veroorzaken. Dat was het kader waarbinnen NAM opereerde en dat werd door alle partijen op dat moment voldoende acceptabel geacht.

De heer **Kwint** (SP):

Dan heb ik moeite met hoe ik dan dat artikel in de wet moet lezen. Er staat: alle maatregelen die redelijkerwijs verlangd kunnen worden om te

voorkomen dat er schade door bodembeweging wordt veroorzaakt. Terwijl wat u omschrijft volgens mij, als ik het goed begrijp, de mate is waarin schade geaccepteerd werd. Dat is een andere invulling dan hoe ik dit artikel lees. Hier staat namelijk: het moet voorkomen worden.

De heer **Dekker**:

Ja. Je kan bij deze activiteit schades niet 100% voorkomen. Dan gaat het over wat er redelijk acceptabel is. Als dan op basis van onderzoeken is vastgesteld dat de schade niet meer zal bedragen dan dit en de maximale aardbeving niet groter zal dan dat, dan is dat een voldoende veilig kader.

De heer **Kwint** (SP):

Vindt u, als u nu het artikel zo hoort, achteraf dat er toen voldoende invulling is gegeven aan die zorgplicht in de Mijnbouwwet?

De heer **Dekker**:

Ik denk niet dat we op dat moment andere maatregelen hadden kunnen nemen om die schade te kunnen voorkomen, die lichte schade. We hadden toen niet maatregelen kunnen nemen die de lichte schades die verwacht werden hadden kunnen voorkomen.

De heer **Kwint** (SP):

Dan ga ik even met u terug het gasgebouw in. We hebben het al even gehad over de productiekant. Dan wil ik het nu even hebben over de verkoop van Gasunie en later door GasTerra. GasTerra is 50% -- u zei het net zelf al -- in handen van de overheid en 50% van Shell en Exxon. Vanaf het moment dat ze Gasunie waren, worden ze bestuurd door het College van Gedelegeerde Commissarissen.

De heer **Dekker**:

Ook daarvoor al.

De heer **Kwint** (SP):

Ja. U zat niet in dat college, maar u zat wel, als ik het goed gelezen heb, in de raad van commissarissen en, om het overzichtelijker te maken, in de Adviescommissie van Aandeelhouders.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Wat doet een Adviescommissie van Aandeelhouders?

De heer **Dekker**:

De Adviescommissie van Aandeelhouders adviseerde de directie van GasTerra om te komen met voorstellen voor besluitvorming die de steun van de aandeelhouders zouden kunnen krijgen. De heer Verberg heeft gisteren ook al gezegd dat de voorstellen voor het college werden ontwikkeld door de directie. Dus de directie stelde alle plannen voor voor GasTerra. Noem maar om een bepaald exportcontract af te sluiten of een bepaalde verkoopstrategie te volgen. Die moesten geaccordeerd worden door het College van Gedelegeerde Commissarissen. De rol van de Adviescommissie van Aandeelhouders was om GasTerra te adviseren over wat voor soort voorstellen en in welke vorm de steun van de aandeelhouders zouden kunnen krijgen. Het was dus eigenlijk een voorbereiding voor de besluitvorming in het College van Gedelegeerde Commissarissen.

De heer **Kwint** (SP):

En dat was nodig om sneller tot afstemming te komen in het college of hoe moet ik dat zien?

De heer **Dekker**:

Ja, ja. U moet het zo zien dat dit natuurlijk een joint venture was waarin je alle besluiten toch unaniem uiteindelijk genomen moesten worden. Er moest dus overeenstemming zijn tussen de partijen om tot een besluit te komen en dan is vooroverleg om dat te bereiken verstandig. Dat was een belangrijke rol die ik had, om met de andere partijen die besluitvorming voor te bereiden en voor te bespreken en vaak zodanig aan te passen dat het voorstel wel de steun van iedereen kon krijgen.

De heer **Kwint** (SP):

Unaniem is niet per se noodzakelijk, toch?

De heer **Dekker**:

Nee. Het was wel nodig dat ... De Staat kon niet alleen besluiten en de twee oliemaatschappijen konden niet alleen besluiten, maar het is wel zo dat als in het College van Gedelegeerde Commissarissen een van de olies, of Exxon of Shell, een voorstel niet zou steunen, maar de andere wel en de Staat ook een besluit wel genomen kon worden.

De heer **Kwint** (SP):

Precies. In theorie was het ook nog mogelijk dat de Staat verdeeld zou stemmen, maar daar zullen we niet op ingaan nu.

De heer **Dekker**:

Ja. Dat zou ook kunnen.

De heer **Kwint** (SP):

Moet ik het dan zo zien dat de adviescommissie in die zin de vooronderhandeling was van het College van Gedelegeerde Commissarissen?

De heer **Dekker**:

Ja, in zekere zin wel. Het was de voorbereiding, waarbij heel vaak het eerste voorstel, bijvoorbeeld voor een strategie of een contract, kwam van de kant van de GasTerra-directie. Dat werd dan in deze Adviescommissie van Aandeelhouders besproken en werd dan vaak nog zodanig aangepast, als dat nodig was, om te zorgen dat alle partijen het konden steunen.

De heer **Kwint** (SP):

Betekende dit ook dat het college vaak de besluiten ... Aftikte klinkt wat oneerbiedig, maar dat de voornaamste discussie dan al gevoerd was en dat er zicht was op een overeenstemming?

De heer **Dekker**:

Ja, heel vaak was dat wel zo, als er overeenstemming was. Soms was dat vooroverleg heel makkelijk, want er waren natuurlijk ook allerlei voorstellen van GasTerra waar geen grote problemen mee waren. Maar als er tussen de aandeelhouders toch verschil van inzicht was over wat er verstandig was om te doen, was dat vooroverleg van belang om die voorstellen aan te passen tot het iets was wat wel de steun kon krijgen.

De heer **Kwint** (SP):

Ja. En dan verandert er in 2005 het nodige. GasTerra splitst van Gasunie. Gasunie gaat verder als staatsbedrijf, transport, en GasTerra richt zich op de verkoop, het handelshuis. Wat voor effect had die gebeurtenis in 2005 op de aansturing van GasTerra vanuit Shell? Veranderde er veel?

De heer **Dekker**:

Het korte antwoord is nee. Voor de aansturing van GasTerra veranderde er niks. Daarvoor was Gasunie een geïntegreerd bedrijf dat zowel het transport

deed als de marketingkant. Na de splitsing was het transport eruit, maar de structuur die er was voor heel Gasunie bleef bestaan voor GasTerra.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, precies.

De heer **Dekker**:

Dus de besluitvorming over de hele afzetkant, voor de marketing, voor de exportcontracten, al die beslissingen werden met dezelfde methode genomen. Wat er wegviel natuurlijk, waren alle besluiten die te maken hadden met transport, dus investeringen in pijpleidingen en dat soort zaken. Dat soort zaken was er opeens helemaal uit en dat zat het daarvoor wel in.

De heer **Kwint** (SP):

Betekende dit iets voor de verhoudingen tussen aandeelhouders? Veranderde daar iets in? Ik kan me voorstellen dat juist die investeringen in infrastructuur soms tot stevige discussies leidden.

De heer **Dekker**:

Nee, nee. Er veranderde in de verhouding niks. Ik geloof ook dat voor die veranderingen de besluiten over noodzakelijke investeringen in infrastructuur niet leidden tot grote problemen. Het is meestal zo dat als je een bepaalde export- of verkoopstrategie wil realiseren, het wel duidelijk is welke investeringen in pijpleidingen daarvoor nodig zijn. Dus die volgden toch wel vaak uit het marketingbeleid en de verkoopstrategie.

De heer **Kwint** (SP):

Leidde deze splitsing er ook toe dat de Staat op meer afstand komt te staan bij het bepalen van deze verkoopstrategie? Of veranderde daar ook weinig?

De heer **Dekker**:

Nee.

De heer **Kwint** (SP):

Men praatte nog net zo actief mee als men daarvoor deed?

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Wat is de voornaamste doelstelling die GasTerra meekreeg bij de oprichting?

De heer **Dekker**:

GasTerra, bij de oprichting nog Gasunie ... Bedoelt u helemaal aan het begin?

De heer **Kwint** (SP):

2005, na de splitsing.

De heer **Dekker**:

De doelstelling is niet veranderd en bleef wat die was, namelijk om het Nederlandse aardgas dat in haar portefeuille zat zo goed mogelijk te vermarkten op de meest economische wijze en met waardemaximalisatie.

De heer **Kwint** (SP):

En waardemaximalisatie, betekende dit in die tijd "het volume zo hoog mogelijk krijgen"?

De heer **Dekker**:

Het betekent dat het bij GasTerra beschikbare aardgas op de beste en meest economische manier, de optimale manier vermarkt wordt. Dit betekent de beste prijsvorming, maar ook dat we het volume allemaal afzetten.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, precies. Even voor de duidelijkheid: het aan GasTerra beschikbaar gestelde gas wordt op verzoek van GasTerra ...

De heer **Dekker**:

Dan moet ik even onderscheid maken tussen waar de portefeuille van GasTerra over beschikt. Dat is het Groningengas, dat via GasTerra vermarkt moet worden, maar ook het aan haar aangeboden kleineveldengas. Dat was ook een grote portefeuille. Dat waren heel veel velden die hun gas allemaal aan GasTerra hadden verkocht. Dat moest in de markt worden gezet. Daarnaast hadden ze importcontracten. Dat was de aanbodportefeuille. Die hele portefeuille moest GasTerra zo goed mogelijk vermarkten.

De heer **Kwint** (SP):

Duidelijk.

Mevrouw **Kat** (D66):

In 2005 wordt na onderhandeling tussen de oliemaatschappijen en het ministerie van Economische Zaken een Groningenplafond vastgesteld. De hoogte wordt vastgesteld op 425 miljard kubieke meter voor een periode van

---

tien jaar, dus voor de periode 2006-2015. Dat is gemiddeld 42,5 miljard per jaar. Wat was precies het doel van het Groningenplafond?

De heer **Dekker**:

Van het ...

Mevrouw **Kat** (D66):

Van het Groningenplafond. Wat was precies het doel daarvan?

De heer **Dekker**:

Ik moet misschien even uitleggen waar we vandaan kwamen van de periode daarvoor. In de periode voor 2005 was er een afspraak, ook sterk aangegeven door de overheid, dat de totale hoeveelheid verkocht gas 80 miljard gemiddeld per jaar zou zijn. Dat was dus de som van de Groningenproductie, of de Groningenafzet, plus het kleineveldengas dat aan GasTerra was aangeboden. Dat zou 80 miljard zijn. De wijziging waar u het over heeft, in 2005 onder de Gaswet, is dat de kleineveldenproductie daar helemaal buiten werd gelaten. De markt was geliberaliseerd. Een producent van kleine velden kon zijn gas in de markt zetten. Daar moest geen enkele restrictie op zijn. Voor Groningengas wilde de overheid die restrictie wel houden. Die wilde zij zetten op een zodanig niveau dat de belangrijke balansrol die het Groningenveld vervulde, met name om al die kleine velden goed in de markt te kunnen zetten, maar ook om die functie over een langere periode te kunnen blijven doen, niet te veel gas aan het begin te verkopen, omdat er een plafond is. Dat werd gezet op 425 miljard kubieke meter. Zo kon de balansrol van Groningen ook op lange termijn in stand blijven. Dat was de belangrijkste overweging die er bij de overheid leefde. Naar onze mening had er op dat moment nog wel wat meer geproduceerd kunnen worden. In onze planning stond ook een wat hoger bedrag.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat was uw inzet bij die onderhandelingen?

De heer **Dekker**:

Ik meen dat wij in onze eerdere eigen businessplannen boven dat niveau zaten. Ik denk dat dit in de buurt van de 47 miljard zat. Dat waren onze eigen ramingen van wat ook een niveau van productie uit Groningen zou kunnen zijn. Toen kwam de overheid. De overheid zit natuurlijk in het gasgebouw met verschillende rollen. Enerzijds zijn ze verantwoordelijk voor het politieke belang en voor het energiebeleid, maar ze zaten natuurlijk ook

met ons in een joint venture voor Groningen. Daarom hebben ze natuurlijk ook met ons overlegd over wat de nieuwe wetgeving zou betekenen voor de joint venture en voor de productie van NAM. In eerste instantie hadden zij een iets lager bedrag in hun hoofd. Ze kwamen met 37,5 gemiddeld. Wij zaten wat hoger. Wij hebben toen intensieve discussies gehad met de overheid, waarbij wij zeiden: ook met een wat hoger niveau dan die 37 kan nog steeds die balansrol op termijn vervuld blijven worden. De overheid heeft uiteindelijk ingezien dat een hoger niveau mogelijk was en ook verantwoord was, om die balansrol ook op termijn veilig te stellen. Daar is uiteindelijk uitgekomen dat de overheid heeft gezegd: 425 gemiddeld over die tienjaarsperiode.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt: wij zouden ook met een hoger plafond goed uit kunnen komen met de balansrol.

De heer **Dekker**:

Ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

Kunt u dat eens toelichten? Want de overheid heeft een heel ander getal in gedachten.

De heer **Dekker**:

Laat ik even vooropstellen: dit zijn gecompliceerde zaken om uit te zoeken. Het gaat om het volgende. Aan de aanbodkant moet je kijken naar wat de verwachting van kleine velden is. Welke velden zullen nog ontwikkeld worden? Wat voor soort flexibiliteit zit er in die kleine velden? Die is meestal heel gering. Je moet dus heel goed kijken naar je aanbodportefeuille.

Mevrouw **Kat** (D66):

Keek Shell dan zo naar het kleineveldenbeleid, als in "het is gering"?

De heer **Dekker**:

Nee, ik zei: de flexibiliteit. Dat bedoelde ik. De flexibiliteit in kleine velden is heel gering. Als een kleiner veld opstart, heb je meestal, ook om economische redenen, maar soms ook om operationele redenen, heel weinig flexibiliteit. Een klein veld is bijvoorbeeld niet geschikt om in de winter heel veel te leveren en in de zomer niet. Dus eigenlijk wil je in zo'n klein veld het hele jaar door produceren. Het heeft ook een ongelukkig profiel. De

productie loopt meestal heel snel op en dan loopt het in de staart zó leeg. Dat is heel onhandig om ook in de markt te verkopen. Als iemand vijf jaar gas wil hebben, is een klein veld heel ongelukkig om dat te leveren. Als het erom gaat om dat aanbod van kleine velden te maken tot iets wat in de markt werkt, dus wat seizoensflexibiliteit heeft, wat in de winter veel levert en in de zomer weinig, maar dus ook over de jaren heen een contract met een vaste levering, dan zijn die kleine velden alleen daar niet erg geschikt voor. Als een hele portefeuille van heel veel velden wordt het al iets beter, maar het wordt pas echt goed als je iets hebt als een Groningenveld, waarmee de productie enorm kan fluctueren, niet alleen tussen zomer en winter, maar ook van het ene jaar naar het andere jaar, om de flexibiliteit die nodig is in de markt en in het aanbod goed vorm te geven. Dus de balansrol van het Groningenveld vond de overheid begrijpelijkerwijs heel erg belangrijk, want dat was eigenlijk een voorwaarde om dat kleineveldenbeleid goed uit te voeren. Zo konden de kleine velden bij voorrang ontwikkeld worden. Dat had natuurlijk consequenties voor het Groningenvolume. Alle partijen waren het erover eens dat wat er uiteindelijk uit is gekomen, die 425, voldoende ruimte bood om de kleine velden te accommoderen.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zei net dat de overheid het heel belangrijk vond dat de productie van de kleine velden benut werd. Het ministerie vindt op een gegeven moment ook herhaaldelijk dat NAM zich niet genoeg inspant voor de productie uit de kleine velden. ExxonMobil lobbyt bij de Europese Commissie zelfs tegen dat kleineveldenbeleid. Was Shell daarbij betrokken?

De heer **Dekker**:

Ik zal even twee punten uit elkaar halen. Wat betreft het eerste punt dat u noemde, herinner ik me inderdaad dat er op een gegeven moment vanuit Economische Zaken en vanuit EBN werd gezegd: het zou wel fijn zijn als NAM nog meer activiteiten op het gebied van kleine velden ontwikkelt. Dat is natuurlijk een economische afweging: wat vonden wij van de kansen op succes voor nieuwe boringen en was dat voldoende attractief, ook in verhouding tot andere opportuniteiten die Shell wereldwijd heeft? Shell heeft de mogelijkheid om bepaalde dingen in Nederland te doen, maar ook elders in de wereld. Dat is natuurlijk een afweging. Op een gegeven moment was er best een helder signaal vanuit EZ en vanuit EBN: we zouden het fijn vinden als Shell of NAM ook meer in Nederland zou doen op die kleine velden. Dat was een dialoog. Een aantal velden zijn ontwikkeld en een aantal velden hebben we besloten niet te ontwikkelen. Maar die discussie herken ik wel.

Het tweede punt dat u noemde ging over Exxons positie in het kleineveldenbeleid. Voor zover ik weet, ging dat over een iets ander punt. GasTerra had de verplichting om de kleineveldenproducenten een aanbod te doen om het in te kopen. Dat was zo geregeld. Je kon er vraagtekens bij zetten of dat nog paste in een geliberaliseerde markt, want als het een vrije markt is, kan je dat ook helemaal loslaten. De overheid heeft er toen voor gekozen om te zeggen: dat kleineveldenbeleid en de inkooprol, die verplichting, willen we handhaven. Dat is ook in de Gaswet geschreven. In de Gaswet staat dat GasTerra de verplichting heeft om een aanbod te doen aan kleineveldenproducenten om het in te kopen. Ik meen, maar dat kunt u beter aan Exxon vragen, dat de discussie die Exxon in Brussel had, ging over dat laatste punt, namelijk de verplichting om in te nemen.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt: "Als Shell zagen wij geen beletsel voor de verplichting om in te nemen. Dat vonden we prima, maar het hanteren van kleineveldenbeleid was wel minder aantrekkelijk."

De heer **Dekker**:

Het ging om het volgende. We kwamen uit een situatie dat, als we lang terugkijken, Gasunie de enige speler was in Nederland. Gasunie regisseerde alles. Iedereen kocht zijn gas bij Gasunie. Gasunie had het Groningenveld, maar kocht, voor zover er gas werd gevonden buiten Groningen, dat ook allemaal in en had ook de verplichting om dat in te kopen. We kwamen dus van een situatie dat Gasunie de facto een monopolie had. Dat veranderde natuurlijk allemaal met de liberalisering van de gasmarkt. Er kwamen andere spelers, maar er ook was een enorme druk dat die markt zich zou ontwikkelen. Ook buitenlandse spelers konden op de Nederlandse markt komen en de vrijheid bestond om je gas aan iemand anders te verkopen. Met de liberalisering verviel de verplichting voor de kleine velden om het gas te verkopen aan Gasunie of GasTerra, dus ze hadden de vrijheid om het te verkopen waar ze wilden. Maar de verplichting om nog steeds een aanbod te doen bleef. Als een nieuw klein veld aan GasTerra werd aangeboden, moest zij een aanbod doen om het in te kopen. Dat was voor een kleineveldenproducent toch wel heel prettig. Als die producent het aan GasTerra aanbod, kon dat gas met een misschien niet zo optimaal profiel makkelijk in de grote portefeuille worden meegenomen, terwijl als hij het zelf op de markt moet zetten, hij maar net een klant moest kunnen vinden die het met dat profiel wilde kopen. Of hij moest het aan een heleboel ... Het is dus lastiger om een klein veld in de markt te verkopen. Om het

kleineveldenbeleid tot een echt succes te maken en om het een succes te houden, wat het al was, wilde de overheid de mogelijkheid voor producenten om het via GasTerra te verkopen in stand houden.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zei net dat voor de kleine producenten de kleine velden interessant waren. Maar hoe stond Shell ertegenover?

De heer **Dekker**:

Voor Shell waren kleine velden ook interessant. Ja, niet elk veld. Dat was natuurlijk een individuele beoordeling. Onze upstreamtak keek natuurlijk heel erg naar de vraag of iets een voldoende interessant project was om te ontwikkelen. Daarbij maakt men ook een afweging om het te vergelijken met andere mogelijkheden elders. Maar in z'n algemeenheid was het ontwikkelen van kleine velden ook voor Shell interessant. We zaten daar natuurlijk volslagen symmetrisch in met Exxon, want al onze activiteiten in Nederland waren samen met Exxon. Dus de kleineveldenactiviteit was geen Shellactiviteit, maar een NAM-activiteit, dus van de joint venture.

Mevrouw **Kat** (D66):

Dan moet u mij dat toch eventjes uitleggen. Als die kleine velden dan zo interessant zijn, waarom onderhandelde u dan voor een hoger plafond?

De heer **Dekker**:

Het hogere plafond bepaalde hoeveel we dan uit Groningen mochten halen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Waarom was het zo belangrijk dat het hoger was dan het ministerie in gedachten had?

De heer **Dekker**:

Ik denk dat alle partijen het plafond op zich zo hoog mogelijk wilden hebben als verantwoord was om die balansrol in stand te houden. Het was niet zo dat de overheid zo min mogelijk gas uit Groningen wilde hebben. Nee, Gasunie, de overheid en Shell en Exxon wilden allemaal in principe het Groningenveld optimaal ontwikkelen, maar de Staat zei daarbij: die balansrol willen we ook op termijn in stand houden; dat mitigeert een beetje hoeveel we in de eerste jaren eruit willen halen. Hun overweging was niet dat zij minder uit Groningen wilden hebben. Zij wilden alleen niet te veel uit Groningen halen, waardoor de balansrol in gevaar zou komen. De

gesprekken met Economische Zaken, waar ik zeer bij betrokken was, gingen allemaal over de mogelijkheid om dat kleineveldenbeleid effectief vorm te geven en te blijven geven over die hele tienjaarsperiode en daarna.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt net dat u betrokken was bij die onderhandelingen. Uiteindelijk wordt het dus 425 miljard. Dat is 42,5 miljard per jaar. Welke toezeggingen of aanvullende afspraken stonden daartegenover?

De heer **Dekker**:

De belangrijkste afspraak die daarbij ook is gemaakt ... De zorg van de overheid was wel weggenomen, maar er was toch nog een beetje een restzorg: wat nou als de balansrol toch in gevaar komt? Stel dat ondanks het plafond van de 425 de balansrol toch niet vervuld kan worden, dan zouden voor die balansrol extra investeringen nodig zijn. Toen hebben we afgesproken dat mocht het nodig zijn om de kleine velden te accommoderen en de balansrol, de Groningenmodulatie, toch onvoldoende is, wij bereid zijn om de daarvoor noodzakelijke investeringen te doen. Die aanvullende afspraak is gemaakt. Die was voor de overheid erg belangrijk. Verder was het de bedoeling, was het het voornemen om het voor de periode na die tienjaarsperiode op hetzelfde niveau te houden, dus op de 425, totdat de natuurlijke afname van het veld bereikt werd.

Ik moet dat misschien even toelichten. Als je een heel groot veld als Groningen hebt, bereik je op een gegeven moment een situatie waarin de druk in het veld enorm begint af te nemen. Dan zit er nog heel veel gas in. De verwachting was dat dit ergens na 2020 zou gebeuren. Op dat moment wisten we het niet precies, maar ergens rond 2025 of 2024 of zo, zouden we op de natural decline curve komen, zoals die wordt genoemd. Vanuit u gezien loopt die zó. Die tail eindigt pas in 2060 of zo. Er zit dan nog veel gas in, maar het veld zelf heeft dan helemaal geen flexibiliteit meer. Je kunt het dan niet meer aan- en uitzetten en zo. Je moet al je flexibiliteit om bijvoorbeeld te kunnen fluctueren tussen zomer en winter, maar ook van jaar tot jaar, dan uit andere middelen halen. Want dat veld kan het niet meer doen. Tot die tijd kan dat wel. Totdat je op de natural decline curve komt, kan het Groningenveld ontzettend veel flexibiliteit leveren. Dat is ook gebleken. Dat hebben we heel effectief gedaan. Er is afgesproken dat we die 425 zouden handhaven totdat we op de natural decline curve zouden komen.

Daarnaast zijn er nog wat afspraken gemaakt, meen ik, over ruimte voor mogelijke inkoop en export.

Mevrouw **Kat** (D66):

Ruimte daarvoor. Wat voor afspraken zijn dat dan?

De heer **Dekker**:

Er was altijd discussie of er gas moet kunnen worden ingekocht door GasTerra naast de portefeuille die zij al heeft. Daarvan is gezegd: als dat nodig is om je portefeuille optimaler te maken, dan mag dat op bescheiden schaal.

Mevrouw **Kat** (D66):

In een rapportage van GasTerra aan de minister in maart 2006 lezen wij terug dat met de vaststelling van het Groningenplafond in zekere zin een einde is gekomen aan de balansfunctie van het veld en dat het plafond meer moet worden gezien als een doelwaarde. Wat wordt daarmee bedoeld?

De heer **Dekker**:

De situatie die ontstond was dat binnen de 425 de balansrol gewoon nog bestond, maar voor zover die balansrol vervuld was, mochten we dus gaan tot 425 gemiddeld. Ik moet misschien even uitleggen waarom dit een gemiddelde was over tien jaar en niet een bedrag per jaar, want dat zou misschien voor de hand liggen. Zeker in de periode later praatten we steeds over een maximum per jaar. Hier was de situatie dat het natuurlijk een gemiddelde was over een hele lange periode, over tien jaar. Waarom was dat zo? Omdat er zowel aan de aanbod- als aan de vraagkant enorme onzekerheid zat. Aan de aanbodkant -- daar hebben we het over gehad -- is dat het kleineveldenaanbod, dat toch wel heel grillig was. Er waren ook putten die het soms niet deden, velden die opeens niet leverden, onderhoud dat gepleegd moest worden, waardoor kleine velden opeens helemaal uitvielen. Dat was een onzeker aanbod en ook een niet-optimaal profiel voor de markt.

Aan de vraagkant zaten we ook met grote onzekerheden. Een daarvan is natuurlijk de temperatuur. Dan gaat het niet alleen over de temperatuurverschillen tussen winter en zomer, maar ook tussen warme en koude jaren. Dat kan enorm verschillen. Er zijn jaren dat je gewoon veel meer gas nodig hebt dan andere jaren.

Een derde factor was de variabiliteit of de fluctuaties die de exportafnemers onder hun contract hadden. GasTerra heeft heel erg veel gas aan het buitenland verkocht onder langlopende contracten. Dat waren echt hele grote contracten. Er waren er vier of vijf met Duitse afnemers, twee naar Frankrijk, twee naar België en later ook Italië en Engeland. Dat waren hele grote contracten, langlopende contracten, waarbinnen de afnemers niet alleen de flexibiliteit hadden om in de winter meer te nemen en in de zomer minder, maar ook enorme flexibiliteit hadden om het ene jaar meer te nemen en het andere jaar minder. Die capaciteit om dat te verschuiven gebruikten ze ook. Dat deden ze niet alleen op basis van temperatuur. Je zou verwachten dat ze in een koud jaar heel veel meer zouden nemen. Dat was ook wel zo, maar ze hadden ook de flexibiliteit om gas in te halen van een vorig jaar. Hoewel ze een verplichting hadden per jaar, hadden ze daaromheen flexibiliteit.

De heer **Kwint** (SP):

Om die flexibiliteit te kunnen counteren had u het nodig om het voor tien jaar vast te leggen in plaats van twee jaar.

De heer **Dekker**:

Absoluut, absoluut. Dat is het exact.

De heer **Kwint** (SP):

Ik heb nog wel een andere vraag. U zegt: het wordt tot 2015 vastgelegd, 425, gemiddeld 42,5 per jaar en daarna loopt het stilzwijgend door tot het veld in decline komt.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Is de tweede helft van de afspraak ook vastgelegd?

De heer **Dekker**:

Die is vastgelegd in een briefwisseling, ja. Die afspraak ... In de wet stond natuurlijk die 425 voor de tienjarige periode, waarbij volgens de wet die periode elke vijf jaar opnieuw moest worden vastgelegd. Deze aanvullende afspraken zaten in een briefwisseling tussen de vier partijen.

De heer **Kwint** (SP):
En daarmee zijn ze niet openbaar.

De heer **Dekker**:
Nee, maar dit waren natuurlijk zaken die heel erg raakten aan het commerciële beleid van GasTerra. Het was gewoon heel onverstandig om die openbaar te maken.

De heer **Kwint** (SP):
Is dat zo?

De heer **Dekker**:
Eigenlijk alles wat te maken heeft met verkoopstrategie, inkoopstrategie, investeringen en flexibiliteit zijn commercieel gevoelige dingen.

De heer **Kwint** (SP):
Maar dat zijn die eerste tien jaar toch ook?

De heer **Dekker**:
Ja. Buitenlandse afnemers waren dus ook zeer geïnteresseerd in de Gaswet, in die 425. U moet het zo zien dat de Europese gasmarkt in toenemende mate een Europese markt was geworden.

De heer **Kwint** (SP):
Ja.

De heer **Dekker**:
De Noren waren grote spelers, lng ging een grote rol spelen, de Russen waren grote spelers en GasTerra was een grote speler. Dit soort informatie over hoeveel Nederland zou leveren, zou mogen leveren en zou kunnen leveren op termijn was heel interessante commerciële informatie. Ten dele was dat openbaar natuurlijk, maar een aantal van die aanvullende afspraken zijn begrijpelijkerwijs niet openbaar gemaakt.

De heer **Kwint** (SP):
Ik zit met het volgende te puzzelen. Voor mij, van een afstand, zou ik zeggen dat de bedrijfsgevoelige component van de eerste tien jaar veel groter is dan een stilzwijgende afspraak van "we verlengen die ongeveer op hetzelfde niveau tot het veld in decline raakt". Dat laatste deel lijkt me namelijk best logisch, dat je zegt: tot het natuurlijk gezien automatisch minder gaat worden, gaan we een beetje door op de ingeslagen weg. Dan

vat ik het even heel huiselijk samen. Ik snap niet zo goed waarom dat eerste deel wel openbaar is en dat tweede deel aan de openbaarheid onttrokken is.

De heer **Dekker**:

Weliswaar ligt dat wat verder in de toekomst, maar u moet zich wel realiseren dat op de Europese gasmarkt die langetermijncontracten echt een hele lange periode besloegen. Van groot belang was of Nederland bijvoorbeeld nog extra gas op de markt zou zetten of niet. Voor Noren, voor Russen en voor Ing-leveranciers waren dat hele belangrijke overwegingen. Hoeveel is er nog te verwachten van deze leverancier of niet? Ook zaken die spelen op een iets langere termijn zijn commercieel gezien toch wel heel interessant voor onze concurrenten.

De heer **Kwint** (SP):

Was het voor die concurrenten zo onduidelijk om de levensloop van het Groningenveld in te kunnen schatten op basis van wat er in het verleden al uit gehaald was?

De heer **Dekker**:

Nou ja, vooral ook de bereidheid van Nederland. Het is in de ogen van anderen altijd een afweging: beschouwt Nederland dit als gas voor Nederland of als gas dat aan de Europese markt beschikbaar wordt gemaakt? Daar zijn keuzes in te maken. Dat blijft interessante informatie voor onze concurrenten.

De heer **Kwint** (SP):

Duidelijk. We hadden het er net al even over: BEB. Voor de mensen die meekijken thuis, dit gaat om de pijpleidingen in Duitsland, om het even zo te zeggen. Op een gegeven moment wordt dat pijpleidingenbedrijf verkocht aan Gasunie.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Tegelijkertijd zat u tot de splitsing in 2005 zelf in de raad van commissarissen van Gasunie.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Komt dat dan terug? Speelde de kennis die u daar heeft opgedaan een rol in die onderhandelingen?

De heer **Dekker**:

Nee. Ik zal nog even toelichten wat de situatie was. Wij hadden ons belang. Shell en Exxon hebben een belang in Gasunie. Dan heb ik het over het transportbedrijf, dat in 2005 is verkocht aan de Staat. Vanaf 1 juli 2005 was Gasunie volledig, 100%, staatsbedrijf. Daar hadden wij niets meer mee te maken, behalve dan dat GasTerra natuurlijk de grootste klant was. Zij boekte elk jaar bij Gasunie heel veel, het grootste deel van de capaciteit bij ...

De heer **Kwint** (SP):

Maar u zat er een jaar daarvoor natuurlijk nog wel in.

De heer **Dekker**:

Ja, ja, ja. Toen was ik daar nog wel bij betrokken. Toen is het volgende gebeurd. Aan de Duitse kant was er BEB, een productiebedrijf dat overigens Exxon-operated was. Zoals NAM Shell-operated was, was BEB Exxon-operated, maar het was ook een fiftyfifty joint venture. Daar is ook het pijpleidingbedrijf afgesplitst van het productiebedrijf. Daar was geen apart marketingbedrijf. Van het gas dat gewonnen werd door BEB werd de helft door Shell verkocht en de andere helft door Exxon. Er was geen verdere bemoeienis. Er was geen gezamenlijk verkoopkantoor.

Dat pijpleidingenbedrijf, waar ook nog een aantal ondergrondse bergingen bij zaten, was dus afgesplitst. Wij waren daar nog samen aandeelhouder in. Noch Shell noch Exxon was geïnteresseerd om op termijn eigenaar te blijven van een pijpleidingsysteem dat verder gereguleerd is. Dat is niet het soort business waar Shell en Exxon in zitten wereldwijd. Dus wij hadden besloten dat we dat wilden verkopen. Toen heeft BEB een tender uitgeschreven voor verschillende partijen: wie zou geïnteresseerd zijn om dat te kopen? Daar hebben een aantal partijen op gereflecteerd, waaronder Gasunie. Voor Gasunie was het natuurlijk een interessant iets, want het was een pijpleidingennet dat grensde aan haar eigen pijpleidingennet. Als investering en als iets wat samen met Gasunie een mooi geïntegreerd bedrijf zou kunnen voeren, had het een zekere logica voor Gasunie. Dus Gasunie was geïnteresseerd, heeft geboden en heeft het uiteindelijk gekocht.

De heer **Kwint** (SP):

Dat deel is mij duidelijk, maar ik was op zoek naar het volgende. Uiteindelijk moet ervoor betaald worden. Ik vermoed dat de prijs een vrij belangrijke factor is in wie uiteindelijk dat netwerk krijgt. Maakt het in die onderhandelingen uit wanneer je tot een jaar geleden zelf in de raad van commissarissen van Gasunie zat, qua kennispositie of qua relaties binnen het bedrijf?

De heer **Dekker**:

Nee, ik denk het niet. Het ging natuurlijk niet over iets wat bij Gasunie zat. Het zat juist in Duitsland; het was een pijpleidingenbedrijf in Duitsland. Nog even over het grote punt van de prijsstelling van dat transportnet. De grote onzekerheid daarin was natuurlijk de regulering van de tarieven daar.

De heer **Kwint** (SP):

Ja. En dat is ook hetgeen wat uiteindelijk de meeste consternatie oplevert, want na aankoop ...

De heer **Dekker**:

Ja, dat was de grote onzekerheid.

De heer **Kwint** (SP):

Na verkoop stelt de Duitse toezichthouder de tarieven veel lager vast dan toen verwacht werd. Dat leidt voor Gasunie tot een afschrijving van 1,8 miljard, als ik me niet vergis.

De heer **Dekker**:

Ja, toen is er flink afgeschreven door Gasunie.

De heer **Kwint** (SP):

Ja. Maar het is niet alleen de Duitse toezichthouder. Er zitten ook nog wel wat gebreken aan het netwerk.

De heer **Dekker**:

Aan?

De heer **Kwint** (SP):

Aan het netwerk zelf, aan het pijpennetwerk. Dat leidt ook tot extra kosten en een afschrijving.

De heer **Dekker**:

Ja, nou ... Als u het heeft over wat er bij zo'n verkoop gebeurt ... Het is net als bij het kopen van een huis of zo. Als de koper later of na de koop nog eens goed kijkt en daar bepaalde tekorten in ziet en zegt dat het anders is dan hij had verwacht bij de verkoop, is daar soms discussie over. Ik herinner me dat er wat betreft die verkoop inderdaad een paar dingen uitstonden die relatief gering waren, waar later over gesproken is met Gasunie.

De heer **Kwint** (SP):

Uiteindelijk leidt dat tot een arbitrage.

De heer **Dekker**:

Ja. Die ging dus niet over die gebreken ...

De heer **Kwint** (SP):

Nee, die ging over de gehele aankoop en de afschrijving.

De heer **Dekker**:

... want die gebreken waren klein en zijn gewoon opgelost.

De heer **Kwint** (SP):

Precies.

De heer **Dekker**:

Er is een arbitrage geweest; dat klopt inderdaad.

De heer **Kwint** (SP):

Hoe beïnvloedt zoiets de onderlinge verhoudingen? Die arbitrage gaat tussen allemaal partijen die elkaar voor de rest in het gasgebouw op regelmatige basis tegenkomen.

De heer **Dekker**:

De arbitrage ging dus tussen de vroegere aandeelhouders van BEB. Dat waren dus ...

De heer **Kwint** (SP):

Shell en Exxon.

De heer **Dekker**:

... Shell en Exxon in Duitsland en de koper, Gasunie, in Nederland. Daar ging de arbitrage tussen.

De heer **Kwint** (SP):

Maar u zei zelf ...

De heer **Dekker**:

Ja, ik was erbij betrokken omdat ik verantwoordelijk was voor ...

De heer **Kwint** (SP):

... Shell in Duitsland.

De heer **Dekker**:

... dat pijpleidingbedrijf in Duitsland. Dat klopt.

De heer **Kwint** (SP):

Dat is geen antwoord op mijn vraag wat dit betekent voor de onderlinge verhoudingen, want u was tegelijkertijd ook nog betrokken bij het gasgebouw in Nederland.

De heer **Dekker**:

Ja, maar daar lag geen relatie tussen. Wij als Shell hadden verder geen directe relatie meer met Gasunie. GasTerra had natuurlijk een relatie met Gasunie als grote klant, maar er waren verder geen verschillende belangen of zo tussen Gasunie en ...

De heer **Kwint** (SP):

Maar in die arbitrage worden best stevige verwijten geuit. Er wordt vanuit Nederland gezegd dat de verkoopprijs misleidend is geweest. De vraag is uiteindelijk of dat bewust is geweest of niet. Daar gaat de arbitragezaak over. Ik probeer mij af te vragen of dit iets betekent voor de onderlinge verhoudingen tussen de partners. Op het moment dat ik u beschuldig van misleiding, heeft dat toch gevolgen voor de manier waarop u naar mij kijkt?

De heer **Dekker**:

Ik kende natuurlijk een aantal van de mensen persoonlijk daar. Het heeft de persoonlijke relaties niet ... Maar er was wel een zakelijk geschil. De arbitrage ging ... Heel uitdrukkelijk bij de verkoop hebben Shell en Exxon gezegd: kijk, een grote mate van onzekerheid zijn de toekomstige tarieven, want die bepalen de waarde van het bedrijf; elke koper en elkeieder zal daar zijn eigen inschatting van moeten maken. Dat is heel uitdrukkelijk bij de verkoop gezegd. Die inschatting heeft ook elke partij gemaakt. Gasunie heeft haar bod gebaseerd op een inschatting van de hoogte van de tarieven.

Gasunie is toen ook zelf nog gaan praten met de Duitse regulator om zelf te begrijpen wat zij kon verwachten en om daar zo goed mogelijk een inschatting van te kunnen maken. Zij heeft daar een keuze in gemaakt. Later is dat anders uitgekomen dan ze op dat moment dacht. Maar van de kant van Shell en Exxon is vanaf het begin benadrukt dat daar alle partijen een eigen assessment moesten maken, want wij wisten het niet. Zij moesten het zelf inschatten.

De heer **Kwint** (SP):

Uiteindelijk komt u wel op het ministerie van Financiën terecht op zoek naar een schikking, een tussenvoorstel. U onderhandelt daar in mei 2013, als ik mij niet vergis.

De heer **Dekker**:

Die arbitrage was er. Op een gegeven moment is door het ministerie van Financiën nog een suggestie gedaan of er een settlement kon komen. Ik herinner me dat ik toen een kort gesprek op het ministerie van Financiën heb gehad. Daar is geen settlement uitgekomen, dus we hebben de arbitrage afgewacht.

De heer **Kwint** (SP):

Voor mijn beeld: worden daar ook nog andere ... Er zijn natuurlijk lopende zaken genoeg tussen de Staat en Shell en Exxon, zeker in die periode. De beving is Huizinge is net geweest. Verandert dat nog iets aan het gesprek? Worden dan zaken met elkaar in relatie gebracht? Of zat u daar echt alleen voor BEB?

De heer **Dekker**:

Het laatste.

De heer **Kwint** (SP):

Alleen BEB?

De heer **Dekker**:

Ja. Voor zover ik dat kan zien, heeft dat op geen enkele manier de besluitvorming of de relaties rond het Nederlandse gas en de gesprekken die we hebben in het Nederlandse gasgebouw beïnvloed. Dat stond er totaal los van.

De heer **Kwint** (SP):

Oké. Dank u wel.

De **voorzitter**:

We zijn al bijna anderhalf uur bezig. Het lijkt me een goed moment om even een pauze in te lassen. Ik vraag de griffier om u en de heer Koopman naar buiten te begeleiden.

De vergadering wordt van 11.58 uur tot 12.15 uur geschorst.

De **voorzitter**:

We gaan verder met het verhoor van de heer Dekker. Ik verzoek de griffier om hem binnen te geleiden.

We gaan weer verder. Het woord is aan mevrouw Kat.

Mevrouw **Kat** (D66):

We gaan weer terug naar GasTerra. Hoe wordt de jaarlijkse hoogte van de gasproductie van het Groningenveld bepaald?

De heer **Dekker**:

Om het even zeker te weten: hebben we het over de periode voor 2014?

Mevrouw **Kat** (D66):

Ja, voor 2014.

De heer **Dekker**:

Voor 2014. Dan is het zo dat de hoogte van de afname van het Groningenveld wordt bepaald door GasTerra. Dan vallen we onder het regime van de Gaswet. GasTerra bepaalt die hoogte en houdt rekening met een aantal zaken. Ten eerste met het Groningenplafond, waar ze binnen moeten blijven, van de 425 gemiddeld. Verder maken ze een inschatting van het totale aanbod van de kleine velden, wat ze verwachten dat er gaat gebeuren en de onzekerheid daarin. Ze maken een inschatting van wat ze verwachten dat de grote klanten zullen afnemen, waaraan gas verkocht is onder contract, met name de grote exportcontracten. Heeft een bepaalde klant bijvoorbeeld nog recht op inhaal? Of is bijvoorbeeld een stuk van zijn andere supply uitgevallen en gaat hij waarschijnlijk meer of minder nemen dan verwacht? Zij maken dus een grove inschatting voor het volgende jaar en tot op zekere hoogte voor de jaren erna van wat er in de markt gaat gebeuren. Ze houden in eerste instantie rekening met een gemiddelde temperatuur,

maar in de loop van het jaar stellen ze dat natuurlijk bij, want dan weten ze of er meer of minder wordt afgezet, afhankelijk van de temperatuur. Op basis van de inschatting van het aanbod en wat er in de markt gaat gebeuren kijken zij hoeveel Groningengas nodig is en hoeveel ruimte er is om dat op te vullen, rekening houdend met de 425 gemiddeld. Dat doen zij jaarlijks. Dat is een zorgvuldig traject, waarin zij in het najaar al met een raming komen voor het jaar erna. Die wordt bijgesteld zodra GasTerra weet wat er gebeurt in de markt en in het aanbod.

Mevrouw **Kat** (D66):

Oké. Dus GasTerra bepaalt uiteindelijk ...

De heer **Dekker**:

Die bepaalt het. GasTerra zit in de driving seat.

Mevrouw **Kat** (D66):

In 2007 is er een relatief lage productie uit Groningen. In het verhoor met de heer Roest hoorden we dat de toenmalig directeur van NAM, de heer Platenkamp, in verband met de aardbevingsrisico's op een lagere productie had gestuurd. Kunt u dit bevestigen?

De heer **Dekker**:

Ik herinner me niet dat dit de reden was dat we lager uitkwamen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Wat herinnert u zich er wel van?

De heer **Dekker**:

Ik dacht dat GasTerra in de driving seat zat en dat GasTerra de afname uit het Groningenplafond heeft ... GasTerra was daar verantwoordelijk voor. GasTerra bestelde bij de NAM wat er geleverd moest worden. GasTerra zat daar dus bij. GasTerra heeft, voor zover ik kan nagaan, daarbij geen lagere afname ingepland vanwege aardbevingen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Om even de context van 2007 te schetsen: in 2006 zijn er meer dan 40 bevingen in Groningen. Een daarvan is echt een hele zware beving: Westeremden, 3,5 op de schaal van Richter. Dat gaat vooraf aan het jaar 2007. En dan hoorden wij gisteren dat de heer Platenkamp heeft gestuurd op een lagere productie. U zegt: dat kan ik mij niet herinneren.

De heer **Dekker**:

De regie over de Groningenafname lag, zoals ik zei, bij GasTerra. Vandaar dat ik het niet herken. NAM ging daar niet over. NAM produceerde en leverde wat GasTerra bestelde. Als we kijken naar de periode na 2014, was de situatie anders. Toen heeft de minister ingegrepen onder de Mijnbouwwet. Toen was er duidelijk een beperking op wat NAM mocht leveren en mocht produceren uit bepaalde clusters. Toen zaten we in een andere situatie wat betreft wie in de driving seat zat. Maar in de periode tot en met 2013 was het GasTerra dat de afname uit het Groningenveld bepaalde.

De heer **Kwint** (SP):

Dan zou GasTerra toch ook op basis van de gegevens zoals mijn collega die zojuist schetst tot een soortgelijke afweging kunnen zijn gekomen?

De heer **Dekker**:

Ja. Theoretisch had dat gekund, zeker. Ik heb net geschetst hoe GasTerra kwam tot de aansturing van Groningen, rekening houdend met het aanbod en met de markt en zo. Daar kwam uiteindelijk uit wat GasTerra aan NAM vroeg te produceren. Daarbij ging GasTerra ervan uit dat NAM dat veilig kon produceren. We zaten in de periode voor Huizinge in een situatie dat wij allen van mening waren dat een aardbeving niet groter zou zijn dan 3,9 op de schaal van Richter en dat de resulterende schade bescheiden zou zijn. Daarmee gingen we ervan uit dat wat GasTerra bij NAM bestelde een veilig productieniveau was.

De heer **Kwint** (SP):

Dus in die fase was er nog geen sprake van productiebeperkingen met het oog op veiligheid.

De heer **Dekker**:

Inderdaad.

De heer **Kwint** (SP):

U stipte net al even Huizinge aan. Dat is een beving die de komende maanden vaker zal langskomen. Deze beving was op 16 augustus 2012. Hoe wordt binnen Shell op zoiets gereageerd? Wat gebeurt er in uw werkomgeving op het moment dat zoiets gebeurt?

De heer **Dekker**:

Huizinge was echt een gamechanger, wat ons betreft. Toen opeens

realiseerden we ons allemaal dat de aardbevingsproblematiek toch veel sterker kon zijn en dat die veel grotere effecten had dan waar we tot die tijd mee leefden. Toen zijn onmiddellijk acties genomen. NAM heeft toen direct ingezien: we moeten hier meer onderzoek naar doen, want misschien ... Of misschien? De onderzoeken die er tot dan toe lagen, waar we ons op baseerden, hebben toch niet voldoende inzicht gegeven in de effecten, dus we moeten meer onderzoek doen. Ze hebben ook onmiddellijk de schadeafhandeling die nodig was in gang gezet om de schadeclaims die er kwamen na Huizinge, af te handelen. Maar ze hebben ook onmiddellijk ingezet op versterking. Als we nu praten over versterking, praten we vaak over de enorme ellende die er nu leeft in Groningen rond de grote versterkingsoperaties, waar enorme vertragingen zijn en enorme discussies over hoeveel huizen het betreft. De versterking waar ik het over heb en die NAM onmiddellijk heeft ingezet was de versterking om direct rond te gaan in het Groninger gebied en daar te kijken om op alle kwetsbare plekken actie te nemen. Dan moet u denken aan schoorstenen die misschien niet helemaal stabiel zijn en aan ornamenten die van huizen kunnen vallen bij een lichte aardbeving. Het doel daarvan was om het risico op letsel en op schade te verminderen. Dat is denk ik een buitengewoon verstandige actie geweest. NAM heeft die direct voortvarend ter hand genomen. Er is dus direct actie genomen. Al die onderzoeken zijn van start gegaan en hebben op termijn bijdragen aan een beter inzicht.

De heer **Kwint** (SP):

Dat duurde langer, toch? De onderzoeken komen er op instigatie van de minister, een halfjaar later, na het SodM-advies.

De heer **Dekker**:

Nou, er zijn direct al onderzoeken gestart, al direct op dat moment. Daar is toen ook heel veel overleg over geweest met de andere kennisinstellingen om een beter begrip te krijgen van wat er allemaal leefde. Maar u heeft gelijk. Vanaf januari heeft de minister natuurlijk de hele lijst onderzoeken -- in eerste instantie waren dat er elf, maar later veertien; een paar ervan lagen bij NAM -- in gang gezet om een beter idee te krijgen van de oorzaak, wat we kunnen verwachten aan aardbevingen in toekomst, maar ook wat effectieve maatregelen zijn om het risico en de schade te beperken.

De heer **Kwint** (SP):

Wat waren de onderzoeken waar u het over heeft, de onderzoeken die NAM

in gang heeft gezet nog voordat de minister met zijn veertien onderzoeken kwam?

De heer **Dekker**:

NAM keek direct opnieuw met Shell-experts en experts van Exxon naar alle kennis die er was en hield die opnieuw tegen het licht om te kijken of het allemaal voldoende was. Achteraf gezien hadden we daar eerder mee moeten beginnen, maar dat is toen echt allemaal in gang gezet.

De heer **Kwint** (SP):

Nog voor de onderzoeken van minister Kamp? Ik probeer scherp te krijgen wat precies de onderzoeken zijn die NAM toen in gang heeft gezet, los van het onderzoeksprogramma dat de minister uiteindelijk ...

De heer **Dekker**:

NAM was bezig een nieuw winningsplan voor te bereiden. Dat moesten ze indienen voor het eind van het jaar. Daarin moest natuurlijk ook de aardbevingsproblematiek geadresseerd worden. Die wordt daarin ook geadresseerd. Ze hebben er heel erg op ingezet om dat tijdig ... Ze realiseerden zich toen dat de onderzoeken en het onderzoek waar ze mee bezig waren, nog niet afgerond konden zijn en dat er nog uitstaande vragen bleven. Daarna zijn die doorgelopen in al die onderzoeken die de minister heeft aangekondigd.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, op 2013 komen we straks nog terug. Al in september, binnen een paar weken, laat SodM aan NAM weten dat de voorlopige bevindingen zijn dat de maximummagnitude niet langer houdbaar is, dus dat de bevingen zwaarder kunnen worden. Als ik goed geïnformeerd ben, bent u in die tijd ook voorzitter van de NAM-Raad.

De heer **Dekker**:

Dat is juist.

De heer **Kwint** (SP):

Wat gaat er dan gebeuren in de NAM-Raad? Die conclusies komen binnen. Wat zijn de overleggen die dan plaatsvinden?

De heer **Dekker**:

In de NAM-Raad hebben we hier natuurlijk ook over gesproken. Ook in het

College Beheer Maatschap is er natuurlijk uitgebreid over gesproken. In dat najaar is er heel veel overleg geweest. We werden ook door NAM voorbereid. Die brachten ons op de hoogte van die inzichten. Er is in dat najaar heel veel overleg geweest tussen NAM, Staatstoezicht op de Mijnen, maar ook KNMI, TNO, experts van Shell en Exxon, van onze internationale laboratoria. Daarbij is op vele terreinen consensus bereikt; dat werd ons ook gemeld. U noemde er al een, namelijk dat de magnitude van de grootste aardbeving niet meer beperkt zou blijven tot 3,9, maar dat die wel degelijk hoger zou kunnen liggen. Daar was wel consensus over. NAM was het daar ook wel mee eens, dus die conclusie hoorden wij.

De heer **Kwint** (SP):

Dit raakt natuurlijk het hart van de operatie. Op het moment dat er onzekerheid bestaat over de maximale magnitude, staat de licence to operate, zoals men die noemt, op het spel.

De heer **Dekker**:

Ja, het was natuurlijk een belangrijke vraag: kunnen we veilig blijven produceren? Op basis van de analyses die NAM toen heeft gedaan, was onze conclusie dat we veilig konden blijven opereren.

De heer **Kwint** (SP):

Welke waarborgen moesten daarvoor worden ingebouwd?

De heer **Dekker**:

Hoewel de maximale amplitude van de grootste aardbeving niet meer beperkt was tot 3,9 en dus groter zou kunnen zijn, was er wel een analyse die zei dat de maximale grondversnelling -- dat is dus de intensiteit van de bevingen -- beperkt zou blijven tot categorie 6 en 7. Dat zou betekenen dat er weliswaar een zekere mate van schade kan optreden, en dat was natuurlijk bij Huizinge al gebeurd, maar dat er geen of een hele kleine kans was op letselschade.

De heer **Kwint** (SP):

Wij lezen dat er in november 2012 een extra telefonische vergadering van het College Beheer Maatschap wordt ingepland. Waarom was dat?

De heer **Dekker**:

We hebben in dat najaar een heleboel keren een extra vergadering gehad van het College Beheer Maatschap, dus om de inzichten te rapporteren en te

bespreken in het College Beheer Maatschap. Dat was met de vertegenwoordigers van EBN en de Staat erbij. Dat gebeurde ook om op de hoogte te worden gesteld van het overleg dat plaatsvond tussen NAM en de kennisinstellingen over de nieuwe inzichten.

De heer **Kwint** (SP):

Heeft u ook zelf direct contact met het ministerie van Economische Zaken in die periode?

De heer **Dekker**:

Zeker, maar niet specifiek over dit onderwerp.

De heer **Kwint** (SP):

Niet specifiek, of niet?

De heer **Dekker**:

Ik heb niet ... De aardbevingsproblematiek was niet mijn expertise, dus ik was niet betrokken bij het overleg over de gevolgen van Huizinge. Het overleg waar ik net aan refereerde, werd gevolgd door NAM. Shell-experts zijn daar ook bij ingeschakeld en op een gegeven moment ook Exxon-experts. Maar ik ben daar niet persoonlijk bij geweest.

De heer **Kwint** (SP):

Nee, maar ik kan me wel voorstellen -- u moet me maar corrigeren als dat niet zo is -- dat u wel betrokken bent bij de voorbereiding, zeg maar de positiebepaling van NAM voordat zij het gesprek aangaan met EZ. Bent u daarbij betrokken?

De heer **Dekker**:

Nee, niet bij de voorbereiding van die gesprekken. Die gingen over de aardbevingen en de problematiek daar. Daar kan ik verder geen input over geven. Dat is niet mijn expertise. Ik heb wel de terugkoppeling gekregen van de mensen die erbij betrokken waren in welke mate partijen het eens waren, welke conclusie ze gezamenlijk getrokken hadden, op welke punten ze het niet met elkaar eens waren. Daarvan werd ik wel op de hoogte gebracht, maar ik was niet bij de input van die gesprekken betrokken.

De heer **Kwint** (SP):

In 2013 komt dan het SodM-advies om zo veel als realistisch en mogelijk is de winning uit het Groningenveld te beperken, juist vanwege het

toegenomen veiligheidsrisico. Herkende u dat advies? Herkende u het veiligheidsrisico zoals het er was?

De heer **Dekker**:

Ik ken natuurlijk dat advies. Dat was gedaan. Over dat advies is, voordat het naar de minister ging, heel intensief overleg geweest met NAM, maar ook met KNMI, TNO, allerlei experts. Dat advies kwam na dat overleg. In dat overleg was vastgesteld dat er op vele terreinen overeenstemming was, onder andere over wat u noemde: het loslaten van de 3,9 als bovengrens van de aardbevingen; dat kon echt wel hoger zijn. Er was één punt waar geen overeenstemming over bestond, en dat was of productieverlaging op dat moment een effectieve maatregel was om de grootte van de maximale aardbeving omlaag te brengen. Dat zal ik even toelichten.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, ja, ja, graag.

De heer **Dekker**:

Het debat ging over het volgende. Als je er nog steeds van uitgaat dat je het veld uiteindelijk wel gaat produceren, is het de vraag of een verlaging op dat moment bijdraagt aan het verlagen van de magnitude van de grootste mogelijke aardbeving. Daarbij was de conclusie van NAM, en ik dacht ook van het KNMI, dat dit niet het geval was. Wel werd de frequentie beïnvloed. Toen kwam de analogie van de film. Het is een soort film die je weliswaar wat sneller afdraait, maar waarbij de inhoud van de film niet verandert. De grootte van aardbevingen en de kans op grote aardbevingen veranderen niet als je een iets hogere productie hebt. Op basis van die conclusies was NAM van mening -- wij volgden NAM daarin -- dat het verlagen van de productie op dat moment niet bijdroeg aan het verlagen van het risico.

De heer **Kwint** (SP):

Dus in die zin was u het niet eens met het advies van de toezichthouder.

De heer **Dekker**:

NAM was het daar dus niet mee eens. De NAM-conclusie steunden wij. Wij kwamen tot dezelfde conclusie op basis van wat NAM zei, en uiteindelijk de minister natuurlijk ook. De minister heeft toen in januari een besluit genomen. Hij had ook het advies van SodM en had ook kennisgenomen van de mening van NAM. Hij heeft toen besloten dat er veel meer onderzoek

nodig was -- dat steunden wij -- maar ook om op dat moment niet in te grijpen met een productieverlaging.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, dat klopt, maar dat is volgens mij niet hetzelfde als dat de minister het met NAM eens was. Volgens mij komt de minister tot de conclusie dat hij simpelweg niet genoeg informatie heeft ...

De heer **Dekker**:

Ja, dat is juist.

De heer **Kwint** (SP):

... om het met ofwel SodM ofwel NAM eens te zijn.

De heer **Dekker**:

U heeft gelijk.

Mevrouw **Kat** (D66):

In november 2012 krijgt u een mail van een Shell-adviseur, die aangeeft dat er mogelijkheden zijn om de productie te beperken, gezien het aardbevingsrisico. De medewerker noemt 35 tot 40 miljard kubieke meter als een mogelijke richting. Dat is 10 tot 15 miljard minder dan begroot. Het was dus bekend dat het reduceren van de productie uit Groningen met 10 tot 15 miljard kubieke meter mogelijk was. Kunt u toelichten hoe dat überhaupt technisch mogelijk is?

De heer **Dekker**:

Als je de productie van Groningen wil verlagen, moet je natuurlijk rekening houden met het feit dat je absoluut niet wilt dat er ooit mensen in de kou komen te zitten en zo. Je hebt allerlei leveringszekerheidsoverwegingen die je moet meenemen als je de productie van Groningen echt ver omlaag zou willen brengen. Op termijn zijn er natuurlijk dingen die je kan doen -- dat blijkt nu ook wel -- met stikstof en gas van andere plekken. Maar op het moment waar we net over spraken de productie rigorreus omlaag brengen zou leveringszekerheidsproblemen hebben veroorzaakt. Het is dus begrijpelijk dat er op dat moment ook gekeken is door medewerkers van "ja, als je echt ver omlaaggaat, zitten daar wel grenzen aan".

Mevrouw **Kat** (D66):

U geeft aan wat de gevolgen van die verlaging zijn. Dan moeten we dus

denken aan leveringszekerheid. Maar hoe is het technisch mogelijk om het te verlagen?

De heer **Dekker**:

Eh ...

Mevrouw **Kat** (D66):

U had het net over stikstof. Hoe werkt het dan dat je die 10 tot 15 miljard kubieke meter minder begroot? Hoe gaat dat in de praktijk? Hoe moet dat worden vormgegeven?

De heer **Dekker**:

Ervan uitgaande dat je nog steeds aan je leveringscontracten voldoet, betekent dit in de praktijk dat je ander gas moet inkopen en geschikt moet maken om die contracten te leveren. Dat is één punt. Daarvoor is stikstofbijmenging vaak nodig. Het kan ook zijn -- ik weet de precieze situatie niet meer -- dat je op dat moment nog van bepaalde contracten of verplichtingen af kan en dat je kan zeggen: die ga ik maar even niet leveren. GasTerra had natuurlijk een hele verkoopportefeuille. Als je de hoeveelheid Groningengas daarin flink verlaagt, moet je wel wat doen in de portefeuille. Dan moet je dus of klanten niet meer leveren of je moet ze nog wel leveren, maar met ander gas, dat je dan gaat inkopen of geschikt gaat maken om aan die contracten te voldoen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Hoe ziet dat andere gas inkopen en geschikt maken eruit? Kunt u daar ons in meenemen?

De heer **Dekker**:

Ja. U weet dat we in Nederland twee gasnetten hebben, van twee kwaliteiten. De ene is de Groningenkwaliteit, die in Nederland voor alle huishoudens en met name voor de middelgrote afnemers gebruikt wordt. Het andere net is helemaal voor het zogenoemde hoogcalorische gas. Groningengas is qua kwaliteit afwijkend. Dat komt omdat er 14% stikstof in zit. In bijna alle gassoorten in de wereld zit dat niet. Het is verder hetzelfde methaan, maar die 14% stikstof maakt net dat je andere branders nodig hebt. Het gevolg daarvan is dat we in Nederland twee netten hebben. Gasunie, vroeger GasTerra, moet die twee netten beide managen en moet de aan- en afvoer van die twee netten op elkaar afstemmen. Er zijn beperkte mogelijkheden om van het ene net in het andere te gaan of van het andere

in het ene te gaan. Daar zijn mogelijkheden bij. Als je dat op grote schaal wil doen en op grote schaal meer gas in het Groningennet wil stoppen, dan moet je dus in het hoogcalorisch gas, waar dus niet dat stikstof in zit, stikstof bijmengen. Daarvoor heb je een stikstoffabriek nodig. Stikstof is ruim voorradig in de lucht, dus je hebt een zogenaamde luchtsplitter nodig. In de lucht zit 80% stikstof. Die haal je uit de lucht en meng je bij in het hoogcalorisch gas. Daarmee breng je het op Groningenkwaliteit. Dat lever je aan de klanten die Groningengas nodig hebben. Dat is een mogelijkheid om aan de vraag naar Groningengas te voldoen zonder dat je echt Groningengas hebt. Maar daar heb je wel een stikstoffabriek voor nodig. Dat is op grote schaal. Op kleinere schaal zijn er ook wel mogelijkheden om tussen de twee netten te balanceren. Je kan wat Groningengas bijmengen in de hoogcalorische exportstroom, maar je kan die bijmenging ook stoppen. Dan houd je Groningengas over.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zegt dus dat het mogelijk is om de productie te verminderen door ander gas in te kopen, dat om te zetten en dat vervolgens te verkopen.

De heer **Dekker**:

Bijvoorbeeld. Dat is een van de mogelijkheden.

Mevrouw **Kat** (D66):

U ontvangt dus die mail in november 2012.

De heer **Dekker**:

Ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

Daarin wordt duidelijk aangegeven dat er 10 tot 15 miljard kubieke meter minder geproduceerd kan worden. Wat heeft u gedaan met de boodschap uit die mail?

De heer **Dekker**:

Wij waren van mening dat een productievermindering niet bijdroeg aan het oplossen van het probleem. De reden waarom wij dat vonden was dat een productieverlaging niet bijdraagt aan het verlagen van de maximale amplitude. Hoogstens zou die invloed hebben op de frequentie. Dat was de NAM-conclusie op basis van de onderzoeken. Daarvan uitgaande waren wij van mening dat het verlagen van de Groningenproductie niet zou bijdragen

aan het oplossen van het probleem. Er waren andere dingen die wel bijdroegen. Die hebben we wel gedaan. Ik noemde net de versterkingsoperatie die NAM deed en het inzetten op het doen van meer onderzoek, om beter begrip te krijgen. Er zijn acties genomen om de risico's op letsel en de kans op schade te verminderen, maar het verlagen van de productie werd niet gezien als iets wat bijdroeg aan het oplossen van het probleem. Daarom hebben we daar niet voor gekozen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Eigenlijk zegt u dat minder produceren geen oplossing was voor de situatie die was ontstaan.

De heer **Dekker**:

Het droeg niet bij aan het oplossen van het probleem.

Mevrouw **Kat** (D66):

U zat toen in de NAM-Raad.

De heer **Dekker**:

Ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

U heeft die mail van uw collega niet ingebracht als een onderwerp om met elkaar daarover van gedachten te wisselen.

De heer **Dekker**:

Natuurlijk doen wij allerlei onderzoek naar what-ifs scenario's en zo. Zoals altijd kijk je naar allerlei mogelijkheden. Maar we hebben dat niet ingebracht omdat wij, zoals ik zei, van mening waren dat het geen bijdrage leverde aan het oplossen van het probleem.

Mevrouw **Kat** (D66):

Uw collega gaat daarin nog verder, want die suggereert in deze mail ook dat NAM niet op een besluit van de minister hoeft te wachten, maar dat de personele unie ook zelf tot een productiebeperking kan besluiten uit veiligheidsoverwegingen.

De heer **Dekker**:

Ja. Dat is absoluut waar, maar dat geldt denk ik voor de operator van elke industriële asset, of het nou een raffinaderij of een fabriek is, of het nou gaat om het opereren van een veld of een boorplatform of wat dan ook. Als de

operator van mening is dat hij niet voldoende veilig kan opereren, dan zal hij de operatie stoppen. Dat is binnen Shell ook absoluut de richtlijn. Er zijn ook vele situaties binnen Shell geweest waarin dat is gebeurd. Dat kost altijd heel erg veel geld en het is altijd heel vervelend, maar als het nodig is, dan worden die beslissingen genomen. Er zijn voldoende voorbeelden van dat dit ook gebeurt. Als we op dat moment echt van mening waren geweest dat het niet een voldoende veilige operatie was, dan had de operator, in casu NAM, ingegrepen en gezegd: we stoppen de operaties.

Mevrouw **Kat** (D66):

Eigenlijk kunnen we hieruit concluderen dat binnen Shell in november 2012 bekend is dat er een forse reductie van gaswinning uit Groningen technisch mogelijk is, maar dat Shell ervoor kiest om dat standpunt niet zelf op tafel te leggen.

De heer **Dekker**:

Een verlaging van de productie was technisch mogelijk, zeker. Daarvoor hadden een aantal stappen gedaan moeten worden, maar dat had gekund, tot op zekere hoogte. Want op een gegeven moment kom je natuurlijk in een gebied waarbij ... Omdat die stikstoffabrieken er nog niet waren, kon je het niet in één keer naar een heel laag niveau brengen. Maar een zekere mate van verlaging was ongetwijfeld mogelijk geweest op dat moment, ja.

Mevrouw **Kat** (D66):

Het was technisch mogelijk, maar het is vervolgens niet op tafel gelegd door Shell.

De heer **Dekker**:

Ja. De reden daarvoor was dat wij niet zagen dat het een bijdrage zou leveren aan het oplossen van het probleem. Daar waren we voor. We wilden gewoon het probleem oplossen.

Mevrouw **Kat** (D66):

Oké. Dank.

De heer **Kwint** (SP):

Nog even kort over de overtuiging dat productiebeperking niet zou bijdragen aan meer veiligheid. Was dat ingegeven vanuit al het onderzoek dat u tot dan toe gedaan had of was dat vooral ingegeven uit angst voor een soort precedentwerking? Als je begint aan productie-inperking en je erkent een

relatie met de veiligheid, dan is daarna minder winnen altijd veiliger. Snapt u wat ik bedoel?

De heer **Dekker**:

Ja, ik begrijp goed wat u bedoelt. Wat ons betreft -- ik praat over die fase -- ...

De heer **Kwint** (SP):

Ja, ja.

De heer **Dekker**:

... ging het erom dat een productieverlaging op dat moment echt niet zou bijdragen. De bijdrage zou moeten zitten in het verkleinen van het risico op grote aardbevingen. Het zou niet eraan bijdragen om de grootte van de aardbeving kleiner te maken. Dan zeggen we: dan heeft het geen zin om die stap te nemen.

De heer **Kwint** (SP):

Dat deel snap ik, maar we hebben het voor de pauze, enige tijd geleden, gehad over de zorgplicht in de Mijnbouwwet. "Alle maatregelen die redelijkerwijs gevegd kunnen worden om schade door bodembeweging te beperken, om de veiligheid te waarborgen." We zien dat er op dat moment al een advies van SodM ligt, de toezichthouder. Die zegt: in het belang van de veiligheid is er nu zo veel als mogelijk productiebeperking nodig. Vindt u het dan niet heel mager dat op het moment dat het voorligt én het technisch mogelijk is én het in de wet staat én dit het advies van de toezichthouder is, NAM tot de conclusie komt "dat is mooi, maar wij geloven niet dat het werkt"?

De heer **Dekker**:

Toch was dat de situatie.

De heer **Kwint** (SP):

Dat weet ik.

De heer **Dekker**:

NAM kwam tot de conclusie dat het niet zou bijdragen ... Ik heb het specifiek over de productieverlaging, hè.

De heer **Kwint** (SP):

Ja, ja.

De heer **Dekker**:

Over een heleboel andere punten waren ze het gewoon wel eens en kwamen ze tot dezelfde conclusies als SodM. Maar specifiek op het punt van de productieverlaging was NAM een andere mening toegedaan. NAM stond daarin overigens niet alleen. Het KNMI was ook betrokken bij dat overleg. Het was niet zo dat NAM daar in haar eentje ... Dus de mening op dit specifieke punt van SodM werd niet gedeeld door NAM.

De heer **Kwint** (SP):

Nee, dat snap ik. Het kan natuurlijk dat er verschillen van opvatting zijn. Ik weet dat het op dat moment niet gedeeld wordt, maar ik snap het volgende niet. U weet dat bijvoorbeeld de toezichthouder de mening is toegedaan dat productiebeperving wel degelijk uitmaakt. Daar is een conflict over. Daar moet misschien meer onderzoek naar plaatsvinden. Dat kan zo zijn. Maar wanneer de toezichthouder de mening is toegedaan dat het veiliger kan op het moment dat die mogelijkheden er technisch gezien ook zijn en wanneer je als operator toch ook het voorzorgsprincipe wilt hanteren, snap ik niet waarom dit soort belangrijke zaken niet eens ter tafel komen.

De heer **Dekker**:

Ja, niet eens ter tafel komen ... Over het punt van de productieverlaging is natuurlijk ook gesproken. Er is besproken of die maatregel zou helpen. Maar ja, het advies was: nee, die draagt niet bij.

De heer **Kwint** (SP):

Het advies van NAM.

De heer **Dekker**:

Het advies van NAM, maar wel gebaseerd op de bredere discussies die hadden plaatsgevonden en het onderzoek dat daaraan ten grondslag lag. Het was niet zomaar een mening die nergens op gebaseerd was. Er was wel degelijk goed naar gekeken. Er waren allemaal experts bij geweest. Niet alleen het SodM heeft ernaar gekeken, maar ook KNMI en TNO en zo. NAM stond daarin niet alleen. Het beeld van die versnelde film was eigenlijk ... We waren het er wel mee eens dat de frequentie van aardbevingen zou toenemen bij hogere productie ten opzichte van lagere productie, maar de grootte van de bevingen zou daardoor niet worden beïnvloed.

De heer **Kwint** (SP):

Zou, vlak na een zware aardbeving, de frequentie van het aantal

aardbevingen niet al reden genoeg moeten zijn, in het kader van de zorgplicht?

De heer **Dekker**:

Kijk, als je uiteindelijk toch dezelfde productie hebt, maar je die uitsmeert over een langere periode, heb je materieel niks gewonnen.

De heer **Kwint** (SP):

Ik ben geen bouwkundige. Ik kan het voor gebouwen lastig inschatten.

De heer **Dekker**:

Nee, maar als je dezelfde bevingen krijgt, maar ...

De heer **Kwint** (SP):

Kort op elkaar.

De heer **Dekker**:

... dan iets dichter op elkaar dan anders, is er materieel geen verschil. Op basis daarvan zeiden wij: het draagt niet bij aan het oplossen van het probleem.

De heer **Kwint** (SP):

Het klinkt gek, maar het werk gaat door. 2013 komt eraan. Er moet een nieuw winningsplan worden vastgesteld. In december 2012 stemt u als lid van de raad van de commissarissen in met een businessplan voor GasTerra voor 2013. 48,9 miljard kubieke meter uit het Groningenveld zal worden afgenomen.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Was dat met diezelfde overweging in het achterhoofd, want dat was een hogere winning dan het jaar daarvoor?

De heer **Dekker**:

Ja, misschien moet ik het even toelichten. De systematiek was -- we hebben er voor de pauze ook al even over gesproken -- dat GasTerra jaarlijks een businessplan maakte, waarin ze al die zaken meenamen. Binnen het Groningenplafond was ook nog ruimte. We zaten daar flink onder. U had het over 49 miljard, of wat was het? 48,9 miljard. Dat ligt weliswaar boven het

gemiddelde plafond, maar we zaten nog flink daaronder. Wat GasTerra in de bestaande systematiek doet is het meenemen van een inschatting van de afname van klanten, van het aanbod van kleine velden, van een gemiddelde temperatuurverwachting voor het volgende jaar. Op die basis kwamen ze tot een behoefte aan Groningengas van ongeveer 49 miljard kubieke meter. Daarbij is geen rekening gehouden met een productiebeperking als bijdrage aan het oplossen van de problematiek.

De heer **Kwint** (SP):

Wordt het nog wel besproken daar? Hoe moet ik zo'n vergadering voor me zien? Het is december 2012.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

U zit midden in die discussie.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Die houdt niet op bij de voordeur van zo'n vergaderzaal, lijkt me.

De heer **Dekker**:

Nee. In de loop van het jaar, en ook daarna, is er natuurlijk gesproken over het productieniveau in dat jaar, 2013. Vlak daarna, in januari, heeft de minister een besluit genomen om al die onderzoeken in gang te zetten en ook te zeggen: ik ga een besluit nemen ten aanzien van de productie via het winningsplan aan het eind van 2013. Dat is uiteindelijk ook gebeurd.

De heer **Kwint** (SP):

Maar het speelt dan nog niet?

De heer **Dekker**:

Wat zegt u?

De heer **Kwint** (SP):

Dat speelt dan nog niet.

De heer **Dekker**:

Dat speelt dan nog niet, nee. We zitten dan nog in het regime zoals we dat al een hele tijd hadden, waarin je te maken hebt met de Gaswet en waarbij dus GasTerra zegt wat de productie uit het Groningenveld is. Voor het jaar 2013 is dat natuurlijk erg hoog uitpakkt. Wat er allemaal daarna is gebeurd in dat kader, heeft bijdragen aan de gevoelens van onzekerheid en woede bij Groningers.

De heer **Kwint** (SP):

Maar ook in het kader van wat er daardoor gebeurd is. Huizinge is dan net geweest.

De heer **Dekker**:

Huizinge is dan geweest. Maar dat was dus gebaseerd op het feit dat er in ieder geval door de minister de conclusie is getrokken dat we voor 2013 die onderzoeken moeten doen, maar dat er lopende die onderzoeken geen productiebeperking wordt opgelegd.

De heer **Kwint** (SP):

Dat snap ik, maar we hebben net ook al gerefereerd aan de mail waaruit blijkt dat men er zelf ook toe kan besluiten om het lager te doen.

De heer **Dekker**:

Ja.

De heer **Kwint** (SP):

Ik kan me ook voorstellen dat er tijdens zo'n vergadering iemand is die zegt over dat recht op inhaal: we zaten ondergemiddeld, maar misschien is dit niet het juiste jaar om die inhaalslag te gaan maken.

De heer **Dekker**:

Los van de bevingsproblematiek hadden wij bij GasTerra toch de opdracht om het Groningse gas zo goed mogelijk en zo economisch mogelijk te vermarkten. Zolang er dus niet een productiebeperking aan de orde is waartoe de minister onder de Mijnbouwwet besluit of doordat de operator zegt dat het onvoldoende veilig is -- en die conclusie had NAM als operator niet getrokken -- zitten we onder het bestaande systeem, het bestendige beleid van GasTerra om de hoeveelheid af te nemen Groningengas af te stemmen op in ieder geval binnen het plafond blijven, rekening houdend met

alle afzetverplichtingen die we hebben en met het kleineveldenbeleid. Binnen al die constraints wordt Groningengas besteld.

De heer **Kwint** (SP):

Maar als ik het goed begrijp, was onderdeel van uw functie toch juist om de winnings- en de handelskant te coördineren ...

De heer **Dekker**:

Absoluut.

De heer **Kwint** (SP):

... en in die zin die bij elkaar te brengen. Als er dan zo veel waarschuwingen zijn aan de winningskant, probeer ik me er een beeld bij te vormen in hoeverre de zorgen vanuit de winningskant, of in ieder geval vanuit de toezichthouder op de winningskant, vanuit die coördinerende functie -- u of iemand anders -- een weg vinden naar het handelshuis.

De heer **Dekker**:

NAM zei dus dat een productieverlaging van Groningen niet een effectieve maatregel is die bijdraagt aan vermindering van de aardbevingsproblematiek. Als dat vervolgens het uitgangspunt is, is er voor GasTerra geen reden om zelfstandig te zeggen: wij vinden dat dit wel zo is. Daar ging GasTerra niet over. De winning was een zaak voor NAM. Dus NAM was tot de conclusie gekomen dat de minister op dat moment had besloten om het SodM-advies nog niet over te nemen, maar om meer onderzoek te doen. Dan zit je dus met de situatie waarin NAM zegt "een productieverlaging draagt niet bij aan oplossing van het probleem, dus dat gaan wij zelf niet doen op basis van veiligheidsoverwegingen" en dat GasTerra bestendig beleid voert en de normale planning van de afname deed. Voor het jaar 2013 kwam dat heel hoog uit. Dat is ongelukkig -- dat realiseer ik me goed -- maar het was wel in lijn met de logica hoe het Groningenafnameprofiel tot stand kwam in de hele periode daarvoor, tot de minister voor 2014 en latere jaren ingreep.

De heer **Kwint** (SP):

Maar de rol van GasTerra op dat moment is in principe gewoon: zolang het mag, doen zij het.

De heer **Dekker**:

Ja, maar dan moet ik wel even zeggen dat zij de portefeuille moesten

managen, terwijl er wel wat gebeurde in dat jaar. Het was een heel koud voorjaar. Er was een lage kleineveldenproductie. En, wat heel belangrijk was: het bleek dat onze exportklanten, met name onze grootste exportklant, extreem veel gas afnam in 2013. Dat gebeurde gewoon.

De heer **Kwint** (SP):

Wat gebeurt er dan in de loop van dat jaar? We hadden het net al even over de goedkeuring van het businessplan voor 2013. U verwijst dan een paar keer naar wat er in dat jaar gebeurt. U zegt: ongelukkig. Er is een nog verdere overschrijding van een toch al hoge winning in dat jaar.

De heer **Dekker**:

Nou, overschrijding ...

De heer **Kwint** (SP):

Komt er dan een moment waarop binnen het gasgebouw de discussie ontstaat van "misschien moeten we niet afwachten tot de minister een knoop doorhakt, maar moeten wij zelf een tandje terugschakelen"?

De heer **Dekker**:

Die discussies binnen GasTerra gebeurden natuurlijk in het College van Gedelegeerde Commissarissen. In de loop van dat jaar is daar natuurlijk ook gesignaleerd dat het a hoger was dan het jaar daarvoor, maar dat het b in de loop van het jaar nóg hoger dreigde uit te komen. Daar is over gesproken. Er is toen ook overleg gevoerd met het ministerie of alle partijen het er nog wel mee eens waren dat we het bestendige beleid, zoals we dat altijd deden, voor het jaar 2013 zouden voortzetten. Er is besloten om dat voort te zetten, hangende al die onderzoeken om beter te begrijpen wat er wél effectief is. Later kwamen we natuurlijk in een heel ander regime. Toen heeft de minister gezegd, op basis van de kennis op dat moment: ik ga onder de Mijnbouwwet vaststellen wat de productieniveaus zijn.

De heer **Kwint** (SP):

Dan blijft dus aan de verkoopkant staan dat ook gedurende dat jaar in principe het adagium is: zolang niemand ingrijpt, zolang wij binnen de grenzen blijven, kunnen we door?

De heer **Dekker**:

Ja, dan voeren we het beleid uit zoals we dat met elkaar hebben afgesproken en dat is om de waarde van het Groningengas te ...

De heer **Kwint** (SP):
Te optimaliseren.

De heer **Dekker**:
Te optimaliseren, maximaliseren. Dat is juist.

Mevrouw **Kat** (D66):
Oké. We hebben het eerder gehad over de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Er was een rapport 2007, maar ook in 2015, een jaar voordat u met pensioen gaat. De OVV concludeerde dat het gasgebouw beheerst wordt door een klein groepje personen. De OVV spreekt van een "gesloten en besloten gasgebouw, waar het ontbreekt aan voldoende checks-and-balances die ervoor zorgen dat alle belangen voldoende aandacht krijgen". Herkent u zich in deze conclusie?

De heer **Dekker**:
Ten dele. Dat het gesloten was en ook zo overkwam op de buitenwereld, daar kan ik me wel iets bij voorstellen. Ik zal even teruggaan naar hoe dat gasgebouw is opgezet in '62, de nota-De Pous en de Overeenkomst van Samenwerking. Toen waren er twee of eigenlijk drie hele belangrijke dingen die naar voren moesten komen in gasgebouw. Een was het feit dat het een publiek-private samenwerking was. Het tweede was dat de winning en de afzet optimaal gecoördineerd moesten worden en het derde dat wij met zijn allen de waarde van het Groningengas wilden optimaliseren, zo goed mogelijk economisch wilden uitnutten. Daarvoor is toen een structuur opgezet die over de jaren heen denk ik heel effectief is geweest, maar die wel complex was. De buitenwereld heeft dat niet altijd gezien. We zijn daar misschien ook weinig transparant geweest. Het is overigens niet zo dat het niet bekend was. Ik geloof dat minister De Pous aan de Tweede Kamer heeft gerapporteerd waarom het zo in elkaar zat en hoe het in elkaar zat, maar het is wel waar dat de Maatschap Groningen zelf niet naar buiten trad. Dat deed NAM. Er was afgesproken dat de Maatschap wel de besluitvorming had tussen de Staat en de oliemaatschappijen, maar dat die zelf niet naar buiten trad, dat NAM dat deed. Ook die personele unie heeft bijgedragen tot een gevoel, dat ook de OVV verwoordt, dat het een beetje gesloten is en zo, maar dat was wel effectief. Niet zozeer dat het gesloten was, maar wel dat er nauw werd samengewerkt tussen de partijen in het gasgebouw.

Dat er relatief weinig invloed van buiten is geweest, kan ik op één punt een beetje erkennen. Als je praat over licence to operate voor zo'n joint venture,

moet je natuurlijk ook wel zorgen dat je de mensen die in het gebied zitten meeneemt. De betrokkenheid van de Groningers bij het gasgebouw is beperkt geweest. Tot de splitsing, meen ik, was de commissaris van de Koningin, nu van de Koning, voorzitter van de raad van commissarissen van Gasunie. Dat is daarna gestopt. Dus er was niet een directe betrokkenheid van Groningse bestuurders bij de afwegingen die in het gasgebouw werden gemaakt, niet als toezichthouder of als toehoorder of zo. Ik denk dat het beter was geweest als we van het begin af aan ook Groningen een plek hadden gegeven, zodat ze in ieder geval beter hadden gezien welke afwegingen er werden gemaakt en hoe het draaide. Daarnaast heeft Groningen natuurlijk ook niet echt op grote schaal meegedeeld in de voordelen van de gaswinning. Ook daar hebben we, zeker in de laatste fase, als Shell gepleit voor een zekere mate van gasdeling, dat ook een stuk van de voordelen van de opbrengst aan de Groningse community ten goede zou komen. Dat is wel op bescheiden schaal gebeurd na dat bestuursakkoord, maar als je terugkijkt denk ik dat het misschien goed was geweest als dat eerder was gebeurd. De noordenkorting die gisteren naar voren kwam, was wel heel bescheiden.

Mevrouw **Kat** (D66):

Oké. Ik ga het woord geven aan mevrouw Tielen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, dank u wel. Ik heb nog een paar vragen. Eerst wil ik nog even met u terug naar de onderhandelingen over het tienjarenplafond. We hebben het toen gehad over het kleineveldenbeleid. Uit onze stukken blijkt dat zowel Shell als Exxon eigenlijk wel graag wilde dat GasTerra van dat kleineveldenbeleid afstapte. Wat kunt u ons daarover vertellen?

De heer **Dekker**:

Kijk, als het aan ons had gelegen ... De kleineveldentaak was een publieke taak. Het is een wens van de overheid om een publieke taak door een privaat bedrijf uit te laten voeren. Dat is een legitieme wens van de overheid. Als private partijen zaten wij niet te springen om die taak, maar dat neemt niet weg dat als je in een joint venture zit, als je in die joint venture zit met de overheid, en de overheid iets wil ... Het was natuurlijk een taak die traditioneel, vanaf de opzet van het gasgebouw, altijd bij Gasunie had gelegen. Toen die markt liberaliseerde, waren wij van mening dat die taak niet meer absoluut noodzakelijk bij één partij moest liggen. De taak in dezen was het doen van een aanbod aan kleineveldenproducenten om het

gas in te kopen. Het was een heel duidelijke wens van de overheid en wij konden daar best mee akkoord gaan. Als je in een joint venture zit en een van de partijen wil iets en die heeft daar goede redenen voor ... Zelf zou je het misschien niet doen, maar als je in een samenwerking zit, dan moet je daar gevoelig voor zijn. En wij zijn daarmee akkoord gegaan.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe groot was de rol van uw wens om daar eigenlijk vanaf te stappen in die onderhandelingen over dat tienjarenplafond?

De heer **Dekker**:

Nou, het was voor ons niet een breekpunt of zo, van: dat mag er absoluut niet inkomen. Nee. Het was niet onze wens om dat voort te zetten. Wij waren ook van mening dat die inkoopverplichting van kleine velden niet meer absoluut noodzakelijk was. Wij dachten dat de operator van een klein veld ook wel andere mogelijkheden had om dat gas in de markt in te zetten, misschien met een lagere prijs. Maar goed, het was iets wat de overheid graag wilde continueren op termijn. Het was niet onze keuze, maar we hadden er niet een doorslaggevend probleem mee. Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U bent uiteindelijk akkoord gegaan met het resultaat van die onderhandelingen.

De heer **Dekker**:

Ja, absoluut.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dan maak ik een sprongetje in de tijd naar het najaar van 2012 -- er is al veel over gezegd -- naar het vaststellen van de doelstellingen voor de gasverkoop en dus ook voor de productie in 2013. Is er nog op tafel geweest -- ik denk dat de heer Kwint en mevrouw Kat er uitgebreid op hebben doorgevraagd -- om in ieder geval 2012 als een soort van winningsplafond, om het zo maar even te noemen, vast te houden voor 2013? Is dat nog overwogen?

De heer **Dekker**:

Ik denk dat het antwoord nee is, omdat elk jaar helemaal zijn eigen dynamiek heeft. Binnen de grenzen die ik noemde, dus enerzijds dat Groningenplafond en anderzijds de inschatting per jaar, was het voortzetten

van een afname van het jaar ervoor niet een logische stap. Het kleineveldenaanbod is namelijk niet hetzelfde als het jaar ervoor. De afname-indicaties die we krijgen van exportklanten zijn niet hetzelfde als het jaar het jaar ervoor. De inschatting van de temperatuur zal een gemiddelde zijn, maar is niet hetzelfde als de realisatie van het jaar ervoor is geweest. Dus de logica van "het was zoveel het jaar ervoor, dus dan gaan we dat volgend jaar ook doen" was er in de GasTerrasystematiek niet. GasTerra maakte dus elk jaar, met de ondersteuning van de aandeelhouders natuurlijk, een planning op basis van die dingen, maar het was niet een logica van "het was vorig jaar dit, dus dat is ook logisch voor dit jaar".

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Nee. Alleen was het toen een andere tijd, want u zat ook tussentijds met andere partijen aan tafel, zoals SodM, het KNMI en TNO, om te kijken wat überhaupt die aardbeving in Huizinge voor effect had gehad. U gaf die metafoor van een film. U zei: productieverlaging was een optie, het zou de magnitude, dus de kracht van de aardbeving, niet verlagen, maar het zou wel kunnen vertragen. U had die metafoor van die vertraagd afgespeelde film. Wat is dan de overweging geweest om ook dat effect -- minder vaak een beving zou ook minder vaak schade opleveren -- eigenlijk niet meer mee te nemen in die afwegingen?

De heer **Dekker**:

Wat er dan gebeurt, als je die film trager afspeelt, is ... De bevingen die er zullen komen, zullen sowieso komen. Alleen de frequentie, hoe snel ze zullen komen, kan daardoor beïnvloed worden, maar wat er komt, komt er uiteindelijk toch. Dat was de conclusie. En op basis daarvan zeiden we dus: dan draagt productiebeperving niet bij aan het verlagen van die magnitude en dus met die magnitude aan de schade en de kans op letsel.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Als ik u zo beluisterd heb de afgelopen paar uur, gebruikt u vaak woorden als "logica". Het klinkt ook allemaal heel rationeel. Ik wil eigenlijk een beetje van u begrijpen ... U hebt vaak bij die bijeenkomsten van de NAM-Raad gezeten. Was dat nou met name de toon in dit soort discussies en vergaderingen? Was het vooral vanuit de logica en de gelatenheid of heb ik dan een verkeerd beeld?

De heer **Dekker**:

Nee, ik denk dat u gelijk heeft dat wij heel erg gefocust waren op: welke

maatregelen helpen nou, wat kunnen we doen om het probleem op te lossen? Dus dat was de focus. Ik denk wel dat wij ons onvoldoende beseften de groeiende gevoelens van onzekerheid bij de Groningse bevolking.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe werd het probleem gedefinieerd, zeg maar, in die vergaderingen van die NAM-Raad? U zegt "we wilden graag het probleem oplossen", maar hoe werd het probleem dan gedefinieerd in die discussies?

De heer **Dekker**:

Zo veilig mogelijk produceren natuurlijk. Ja. We wilden maatregelen nemen die helpen. Ik denk dat NAM een aantal verstandige maatregelen snel heeft genomen die echt bijdroegen aan de oplossing van het probleem. Alle maatregelen die bijdroegen, wilden we nemen. Dat zijn versterkingen. Dat is een betere schadeafhandeling. Dat hadden we ook beter kunnen doen. Maar maatregelen die niet bijdragen aan de oplossing van het probleem, daar was geen steun voor. Bij niemand in de NAM-Raad.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Is de probleemdefinitie in het najaar van 2012 dan dezelfde als die in de jaren daarvoor? Want het was altijd al uw opdracht ook om zo veilig mogelijk te winnen.

De heer **Dekker**:

Ik denk dat er na Huizinge wel wat veranderd is. Ten eerste kreeg het natuurlijk heel veel meer aandacht, want de schademeldingen liepen op en de beelden van Huizinge hebben natuurlijk op iedereen enorme indruk gemaakt. Het was dus zeker zo dat er in de periode na Huizinge in de NAM-Raad en in het College van Beheer Maatschap veel meer aandacht voor de problematiek was dan daarvoor -- dat is zeker zo -- en dat er een enorme focus was om maatregelen te vinden en ontwikkelen en onderzoek te doen naar zaken die bijdragen aan het oplossen van het probleem. Dus daar was de focus op.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dank u wel.

De heer **Kwint** (SP):

U zei net in reactie op het OVV-rapport: eigenlijk hadden Groningers daar best meer in meegenomen kunnen worden, in de afwegingen die gemaakt

werden binnen het gasgebouw. Als ik u goed paraphraseer. Wat had u zelf om u heen georganiseerd -- laat ik het zo zeggen -- om mee te krijgen wat er in de provincie speelde, wat er in Groningen speelde, wat de Groningers beleefden en ook meemaakten?

De heer **Dekker**:

Ik denk dat we dat in de eerste fase dus te weinig hebben gedaan. U noemde zelf op een gegeven moment de licence to operate. Dat is binnen Shell ook een heel belangrijk begrip. Als wij ergens opereren, willen we echt dat er een licence to operate is, dat er steun is van de lokale bevolking.

De heer **Kwint** (SP):

Dat u maatschappelijk krediet heeft.

De heer **Dekker**:

Precies. En dat we dingen opereren die begrepen worden, dat onze afwegingen begrepen worden, dat er steun is, draagvlak is, voor de operaties. Dat hebben we in Groningen verloren. Dus wat dat betreft is dat niet goed gegaan.

De heer **Kwint** (SP):

Had dat ook te maken met fysieke afstand, met dat men te weinig meekreeg met wat er echt in Groningen gebeurde?

De heer **Dekker**:

Zowel GasTerra als NAM is een bedrijf dat in het Noorden gevestigd is. Die bedrijven zitten daar wel in de samenleving. Een aantal van de bestuurders, onder wie ik, zaten toch op afstand. We kwamen er overigens wel vaak, maar het contact met de lokale bevolking is er geweest na Huizinge. Toen ben ik er ook geweest en hebben we met mensen gesproken en zo. Maar in hindsight hadden we daar meer op moeten inzetten bij Groningen.

De heer **Kwint** (SP):

Kunt u mij kort in dat jaar 2013 meenemen hoe dat groeiende besef van "het gaat fout" voor u geweest is? Wanneer begon dat toe te nemen bij u?

De heer **Dekker**:

Direct na Huizinge. Huizinge gebeurde 's avonds laat. Direct de volgende ochtend werden wij daarover gebriefd door NAM. Er waren vanaf dat moment toch ook vraagtekens over onze eerdere inschattingen van wat het kader

was waarbinnen wij werkten en van wat wij voldoende veilig achtten. We moesten echt meer onderzoek doen en moesten meer begrijpen. Vanaf dat moment heeft het aardbevingsdossier het hele Groningendossier eigenlijk wel beheerst.

De heer **Kwint** (SP):

Mijn laatste vraag: is er iets wat u anders had willen doen, waarmee dit anders was afgelopen?

De heer **Dekker**:

Terugkijkend is het belangrijkste dat we hadden moeten doen, om al voor Huizinge nieuwsgieriger te zijn. Er waren eerder bevingen geweest -- u heeft daaraan gerefereerd -- die allemaal wel binnen het kader vielen dat er was, maar ik denk dat we achteraf bezien eerder nieuwsgierig hadden moeten zijn. We hadden meer onderzoek moeten doen om beter te begrijpen wat de maximale risico's waren, om beter te begrijpen wat je kunt doen om de risico's te beperken en ook om eerder aan te dringen op bijvoorbeeld het ontwikkelen van een bouwnorm en zo. Dat heeft allemaal vreselijk lang geduurd. Als we dat allemaal eerder in gang hadden gezet -- dan bedoel ik ruim voor Huizinge -- dan waren de Groningers hopelijk niet in de situatie gekomen waarin ze nu zijn gekomen. Misschien was er dan ook een methode gevonden om wel op een of andere manier te produceren op een veilige manier. Het is dus echt het veel eerder nieuwsgierig zijn. Dat had denk ik kunnen helpen.

De heer **Kwint** (SP):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

We gaan het gesprek afronden, maar ik heb toch nog één vraag. U legde uit dat op dat moment in de tijd, in het najaar van 2012, de opvatting was bij NAM dat er sprake zou zijn van de snelheid van het afdraaien van een film. Dus de hoogte van de productie heeft invloed op de snelheid waarmee bevingen elkaar opvolgen. Dat bedoelt u daarmee.

De heer **Dekker**:

Ja.

De **voorzitter**:

Tegelijkertijd zijn er andere maatregelen nodig. Die heeft u zelf genoemd:

versterken, schadeafhandeling, maar ook onderzoek doen. Die kosten allemaal tijd. Is er vanuit het logisch denken ook nog gedacht: misschien is het wel goed om te zorgen dat de bevingen elkaar minder snel opvolgen, zodat er tijd is om schade af te handelen, versterking te doen en het noodzakelijke onderzoek te verrichten?

De heer **Dekker**:

Ik denk dat u gelijk heeft dat een lagere frequentie iets meer ruimte geeft. Ik wil wel aangeven dat de bandbreedte waarover we het toen hadden qua verlagingen toch bescheiden was. De gedachten waren niet "we gaan in een keer naar nul of naar een heel laag niveau". Nee, het ging allemaal over de vraag of een productieverlaging binnen de marges van voorzieningszekerheid en zo effectief was. Als de productie toen verlaagd was, had dat naar de mening van NAM niet bijgedragen aan het verlagen van de magnitude. Wellicht had het wel iets bijgedragen aan de frequentie waar u het nu over heeft, maar wij dachten dat dit een marginaal effect zou zijn. Maar u heeft ten principale wel gelijk dat een iets lagere frequentie iets meer tijd geeft. Dat klopt.

De **voorzitter**:

Goed. Wij zijn uitgevraagd. Dank voor uw antwoorden. Ik vraag aan de griffier om u en uw begeleider, de heer Koopman, naar buiten te brengen.

De heer **Dekker**:

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Wij gaan om 14.15 uur verder met het verhoor van de heer De Haan. Ik sluit de vergadering.

Sluiting 13.20 uur.